

UIMA- JA JÄÄHALLIPORTAALIKOHTTEIDEN ENERGIANKULUTUS- JA HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖARVIO

29.12.2022
LAURA KOSKI

29.12.2022

SISÄLLYS

1	Johdanto	4
1.1	Uima- ja jäähalliportaalit	5
2	Rakennusten energiankulutus Suomessa	7
2.1	Kunta-alan energiatehokkuussopimus	8
3	Kasvihuonekaasupäästöt Suomessa	10
3.1	Kuntien rooli kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä	11
3.2	Rakennusten käytönaikaiset kasvihuonekaasupäästöt	13
4	Jäähallien energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt	15
5	Uimahallien energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt	17
5.1	Tyypillisiä energiansäästötoimenpiteitä uimahalleissa	19
5.1.1	Energiankulutusten seuranta	20
5.1.2	Jätevesien lämmöntalteenotto	22
5.1.3	Poistoilman lämmöntalteenotto	23
5.1.4	Käytön optimointi	24
5.1.5	Rakenteet	25
5.1.6	Katselmuksissa havaitut energiansäästötoimet	25
5.2	Esimerkki: jäteveden lämmöntalteenotto	26
6	Tesoman uimahalli pilottikohteena	28
6.1	Tesoman uimahalli	28
6.2	Nykyinen kulutusseuranta ja sen haasteet	30
6.3	Kulutustietojen automaattiseurannan toteutus	31
7	Yhteenveto	33
7.1	Kehitysideat	34
	Lähdeviitteet	36
	Liitteet	38

29.12.2022

Käytetyt lyhenteet

%	Prosentti, vertaamisessa käytettävä yksikkö
°C	Celsius aste, lämpötilan yksikkö
€	Euro, rahan yksikkö
a	Vuosi, ajan yksikkö
Alv	Arvonlisävero
Br	Brutto, kokonaismäärä
CO ₂	Hiilidioksidi
CO ₂ -ekv	Hiilidioksidiekvivalentti
GWh	Gigawattitunti, energian yksikkö
IV	Ilmanvaihto
JVLTÖ	Jäteveden lämmöntalteenotto
Kpl	Kappalemäärä
Kt	Kilotonni, massan yksikkö
kWh	Kilowattitunti, energian yksikkö
l	Litra, tilavuuden yksikkö
LTO	Lämmöntalteenotto
LVI	Lämmitys-, vesijohto- ja ilmanvaihto(tekniikka)
m ³	Kuutiometri, tilavuuden yksikkö
m ²	Neliömetri, pinta-alan yksikkö
Mt	Megatonni, massan yksikkö
MWh	Megawattitunti, energian yksikkö
PILP	Poistoilmalämpöpumppu
TWh	Terawattitunti, energian yksikkö

29.12.2022

1 Johdanto

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja tähän tavoitteeseen pääseminen tulee edellyttämään muun muassa rakennusten energian ja veden kulutuksen vähentämistä. Kunnissa suuret liikuntapaikat, kuten uima- ja jäähallit, ovat suurimpia yksittäisiä energiaa ja vettä kuluttavia rakennuksia.

Tämä raportti on laadittu kehityshankkeeseen, jonka tarkoituksena oli saada käsitys uima- ja jäähalliportaaleissa olevien kohteiden lämmön-, sähkön- ja veden kulutuksista sekä laskea näiden tietojen perusteella kohteiden energiankulutuksista aiheutuvat hiilidioksidipäästöt. Energia- ja vedenkulutustiedot on saatu uimahalli- ja jäähalliportaaleista, ja niitä voidaan pitää vain suuntaa antavina. Portaaleihin syötetyt luvut ovat osin puutteellisia ja virheellisiä, johtuen muun muassa vuositasolla tapahtuvasta manuaalisesti syötettävistä kulutustiedoista sekä siitä ettei jokaisesta kohteesta ollut saatavissa tarvittavia tietoja. Näiden kohteiden osalta laskenta perustuu karkeisiin arviokulutuksiin. Päästölaskennassa oletettiin kaikkien kohteiden kulutetun energian olevan osatoenergiaa.

Hankkeen aikana kartoitettiin myös tarkemmin uimahallien tyypillisiä energiansäästötoimenpiteitä sekä toteutettiin valittuun pilottikohteeseen, Tampereella sijaitsevaan Tesoman uimahalliin, energian- ja vedenkulutustietojen automaattiseuranta uimahalliportaaliin etäluennan avulla.

Raporttiin on lisäksi koottu tietoa rakennusten energiankulutuksesta Suomessa sekä Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Raportissa ei perehdytä pääpiirteitä tarkemmin uimahallien ja jäähallien energiankäytön jakautumiseen kyseisissä liikuntapaikoissa eikä uimahallien säästötoimenpiteiden tekniikkaan, sillä niistä löytyy kattavasti jo olemassa olevia julkaisuja, kuten uimahalliportaalista löytyvä ”Energiatehokkuuden käsikirja”.

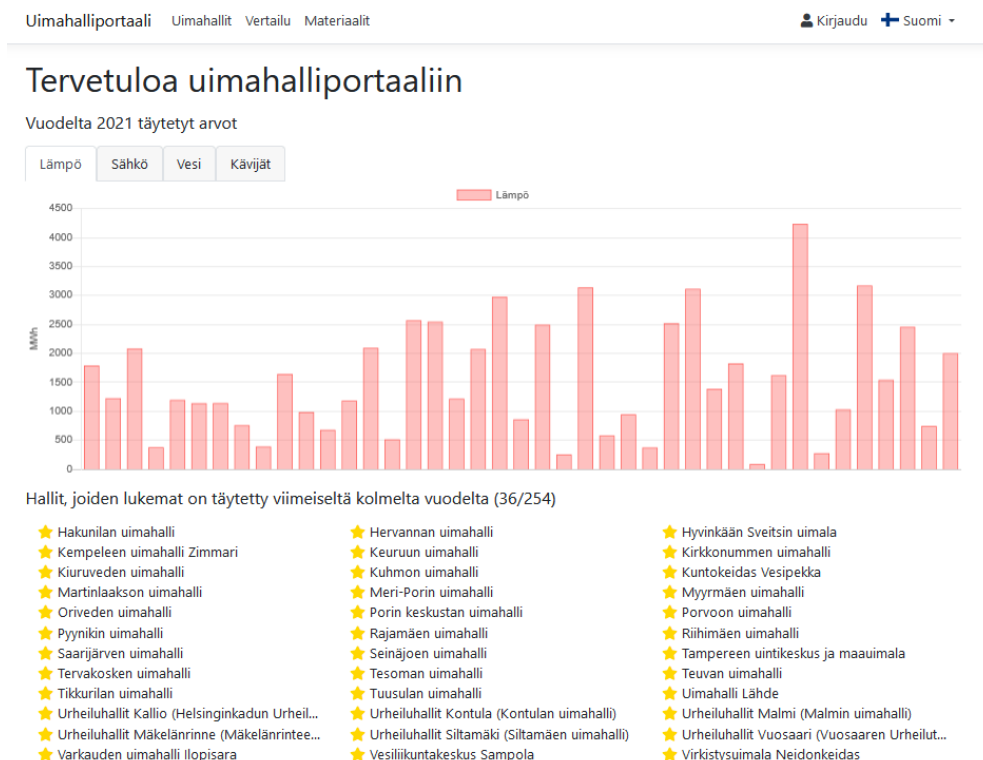
Kehityshanke toteutettiin yhteistyössä Sport Venue Oy:n ja Vahanen Monitoring Services Oy:n kanssa. Sport Venuelta mukana hankkeessa on ollut Karri Kylliö, Jarno Rekonius ja Jari Räikkönen sekä Vahanen Monitoring Services Oy:ltä Laura Koski. Raportin on koostanut Koski ja sen pohjalta valmistuu myös hänen ylemmän ammattikorkeakoulututkintonsa opinnäytetyö alkuvuodesta 2023. Kehityshanketta on rahoittanut Opetus- ja Kulttuuriministeriö.

29.12.2022

1.1 Uima- ja jäähalliportaalit

Uima- ja jäähalliportaalit ovat verkkosivustoja, joiden takana ovat Opetus- ja kulttuuri-ministeriö yhdessä Sport Venuen kanssa. Portaalit on rakennettu tukemaan uima- ja jäähalleja niiden energian ja vedenkäytön seurannassa ja tehostamisessa sekä esimerkiksi mahdollistamalla vertailun muihin portaaleissa löytyviin kohteisiin. Uimahalliportaalista löytyy uimahallien lisäksi myös kylpylöitä, mutta tässä hankkeessa on rajattu tarkastelu koskemaan vain uimahalleja. Uimahalliportaalista löytyy yhteensä 200 uimahallia (sekä 53 kylpylää), ja jäähalliportaalista 244 jäähallia. Osa portaaleista löytyvistä kohteista on suljettu pysyvästi.

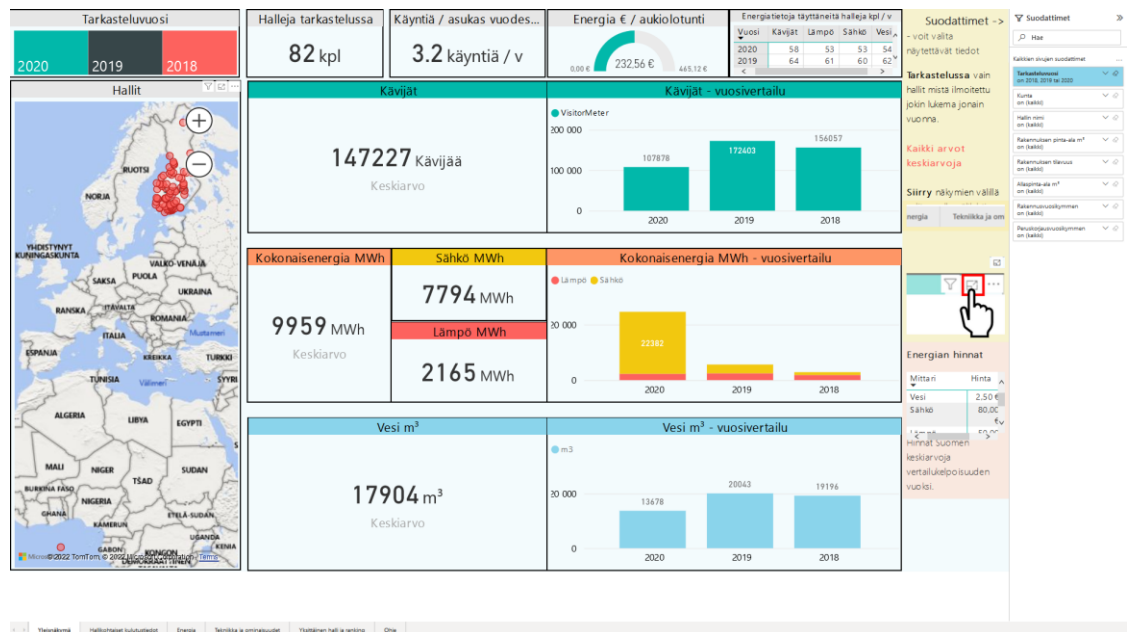
Tällä hetkellä portaaleihin tuodaan energian- ja vedenkulutustiedot manuaalisesti hallien päämittareilta luettuina ja syöttämällä mittarilukemat vuositason portaaleihin. Oteetaan esimerkiksi näistä portaaleista uimahalliportaali. Uimahalliportaalien sivustolla avautuu ensimmäisenä näkymä uimahalleista ja kylpylöistä, joiden energiankulutuslukummat on täytetty viimeisen kolmen vuoden ajalta. Näitä on tällä hetkellä yhteensä 36 kaikista uimahalliportaalien kohteista. Lisäksi tässä näkymässä voidaan tarkastella portaaliin edellisen vuoden osalta syötettyjen uimahallien ja kylpylöiden kulutustietoja (kuva 1).

Kuva 1. Uimahalliportaali.fi aloitusnäkymä

29.12.2022

Uimahallien keskinäistä vertailua varten portaaliin on rakennettu PowerBI -pohjainen työkalu (kuva 2). Keskinäistä vertailua vaikeuttaa energiankulutustietojen ajantasaisuus sekä tietojen oikeellisuus eri hallien kesken. Tämän hankkeen aikana pilotoitiin Tampereella sijaitsevaan Tesoman uimahalliin kulutustietojen automaattiluentaa suoraan järjestelmään. Pilotin tarkoituksena oli, että automaattiluennan avulla kulutustiedot olisivat ajantasaisempia sekä virheettömämpiä portaalissa. Raportin luvusta 6 eteenpäin on käsitelty tämän osan toteutusta hankkeessa.

Kuva 2. Uimahalliportaalin PowerBi -pohjainen työkalu uimahallien keskinäiseen vertailuun

Näiden lisäksi Uimahalliportaali pystyy tarkastelemaan jokaista uimahallia sekä kylpylää yksilötasolla, kuten esimerkiksi energiankulutuksia, rakennuksen perustietoja ja toimintoja, vedenkäsittelyjärjestelmiä ja allastietoja. Portaalista löytyy myös muuta materiaalia, kuten portaalin käyttöohje, käsikirja uimahallien energiatehokkuuden parantamiseen ja valmiit laskentapohjat energiakulutuksen seurantaan.

Uimahalliportaaliin ja sen näkymiin verrattuna jäähalliportaali on toteutettu samantyyppisesti.

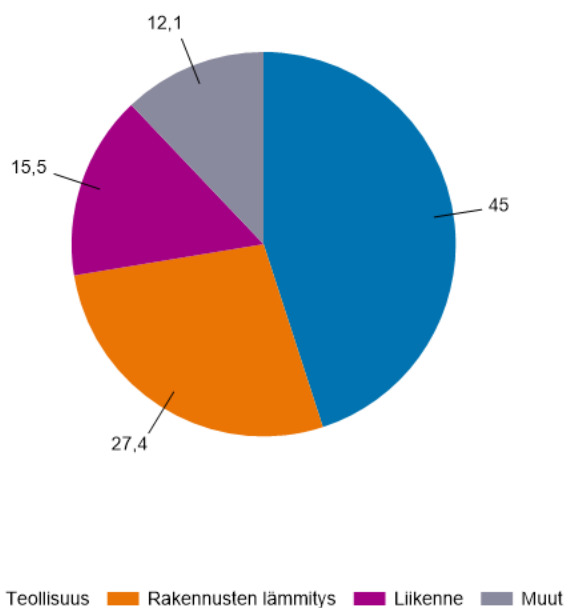
29.12.2022

2 Rakennusten energiankulutus Suomessa

Suomessa rakennuksilla on merkittävä vaikutus energiankäytössä. Pelkästään rakennuksien energiankäyttö vastaa noin 40 prosenttia energian loppukäytöstä Suomessa ja aiheuttaa noin 30 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Noin 10 prosenttia Suomen rakennuskannasta on julkisen sektorin eli kuntien ja valtion omistamia ja hallinnoimia. Suomessa Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 energian loppukäyttö oli yhteensä noin 305 TWh ja vuotta aiemmin vuonna 2020 288 TWh. Julkisen sektorin energian loppukäytön osuus on huomattavan suuri, kun kyseisen sektorin omistamat ja hallinnoimat rakennukset kattavat noin 10% Suomen rakennuskannasta.

Kuvassa 3 näkyy energian loppukäytön jakaantuminen sektoreittain vuonna 2021 (ennakkotietoon perustuva). Muut -sektori, joka kuvassa näkyy myös, sisältää kotitalouksien, julkisen ja yksityisen palvelusektorin, maa- ja metsätalouden sekä rakennustoiminnan sähkön ja polttoaineiden kulutuksen. Energian loppukäytöllä tarkoitetaan energiaa, josta on vähennetty siirto- sekä muuntohäviöt.

Osuus energian loppukulutuksesta 2021*

Lähde: Tilastokeskus, Energian hankinta ja kulutus

Kuva 3. Energian loppukäytön jakaantuminen sektoreittain vuonna 2021 (ennakkollinen tieto) (<https://www.stat.fi/julkaisu/cl1p3puxx03j90cum3pwyy2k5>)

29.12.2022

Rakennusten energiankulutus muodostuu lämpö- ja sähköenergian tarpeesta. Lämmitykseen energiaa kuluu tilojen, ilmanvaihdon tuloilman sekä käyttöveden lämmittämiseen. Sähköä kiinteistössä kuluttavat muun muassa valaistus, kuluttajalaitteet sekä LVI-tekniset järjestelmät. Kiinteistöjä jäähdytetään koneellisesti yhä enenevässä määrin, joka myös lisää osaltaan energiankulutusta.

Rakennusten energiankulutus vaihtelee rakennustyypeittäin, johtuen niiden erilaisista käyttötarkoituksista ja käyttäjämääristä. Verrattaessa rakennuksien energiankulutuksia toisiinsa, vertailu tulisi tehdä saman käyttötarkoitukseluokan rakennuksiin. Myös energiatehokkuuden parantamisen näkökulmasta rakennuksia tulisi vertailla käyttötarkoitukseluokittain, sillä näin on helpompaa antaa yleisiä ohjeita energian säästämiseen.

Rakennuksen energiankulutukseen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten esimerkiksi rakennuksen fyysinen sijainti, rakennuksen koko, rakennusosien ominaisuudet, kuten vaipan lämmöneristävyys, lämpökuorma ja niiden hyödyntämisaste, sisäilmasto-olosuhteet sekä taloteknisten järjestelmien toiminta. Kiinteistön käyttäjillä on myös oleellinen vaikutus rakennuksen energiankulutukseen, kuten aiemmin jo mainittiin.

2.1 Kunta-alan energiatehokkuussopimus

Kunta-alan energiatehokkuussopimus (KETS) on työ- ja elinkeinoministeriön, Energiatehokkuuskeskuksen ja Kuntaliiton välinen sopimus energian tehokkaammasta käytöstä kunta-alalla vuosien 2017-2025 aikana. Sopimukseen liittyvät allekirjoittavat liittyjäkohtaisen energiatehokkuussopimuksen, jossa he sitoutuvat kunta-alan energiatehokkuussopimuksen toimenpiteisiin ja tavoitteisiin. Huomioitavaa on, että sopimuksen mukaisesti liittymään asuinrakennuskanta liitetään ensisijaisesti Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjä (VAETS) koskevaan toimenpideohjelmaan. Nykymuotoisen energiatehokkuussopimuksen ensimmäinen sopimuskausi oli vuosien 2008–2016 aikana.

Energiatehokkuussopimukseen liittyneiden toimijoiden veloitteena on tehdä vuosiraportointi internet-pohjaiseen seurantajärjestelmään. Raportointiin kuuluu muun muassa vuosittainen energiankulutuksien ja toteutuneiden energiatehokkuustoimenpiteiden raportointi. Kunta-alalla toimijoiden on raportoitava tiedot vuosittain huhtikuun loppuun mennessä.

29.12.2022

Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen oli vuoden 2021 loppuun mennessä liittynyt 65 kaupunkia, 45 kuntaa ja 11 kuntayhtymää. Näiden 121 liittyjän vaikutusalueella asui vuoden 2021 lopussa 76% Suomen asukkaista (lähes 4,2 miljoonaa henkeä). Näiden liittyjien vuosittainen raportoitu energiankulutus vuonna 2021 oli 7 133 GWh, kulutuksen jakautuessa kulutuslajeittain sähkö 35%, lämpö 53% ja polttoaineet 13%. Uusia liittyjiä KETS:iin on tullut joka vuosi lisää, ajantasainen liittyjämäärä sekä liittyjät on nähtävissä energiatehokkuussopimuksien internetsivulla.

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen lisäksi muita tärkeitä kansallisia energiatehokkuuteen ja päästövähennyksiin tähtääviä järjestelmiä ovat muun muassa Hinkuhanke, Fisu-verkosto sekä Motivan Ekohankintaverkosto. Useat kunnat ovat mukana useammissa limittäisissä sopimuksissa.

Tässä hankkeessa yhtenä tarkoituksena oli selvittää uima- ja jäähalliportaalisissa olevien kohteiden energiankulutuksia sekä energiankulutuksien päästöarviot, jotka ovat kunta-alalla suurimpia yksittäisiä energiaa kuluttavia rakennuksia, näistä tarkemmin luvuissa 4 ja 5.

3 Kasvihuonekaasupäästöt Suomessa

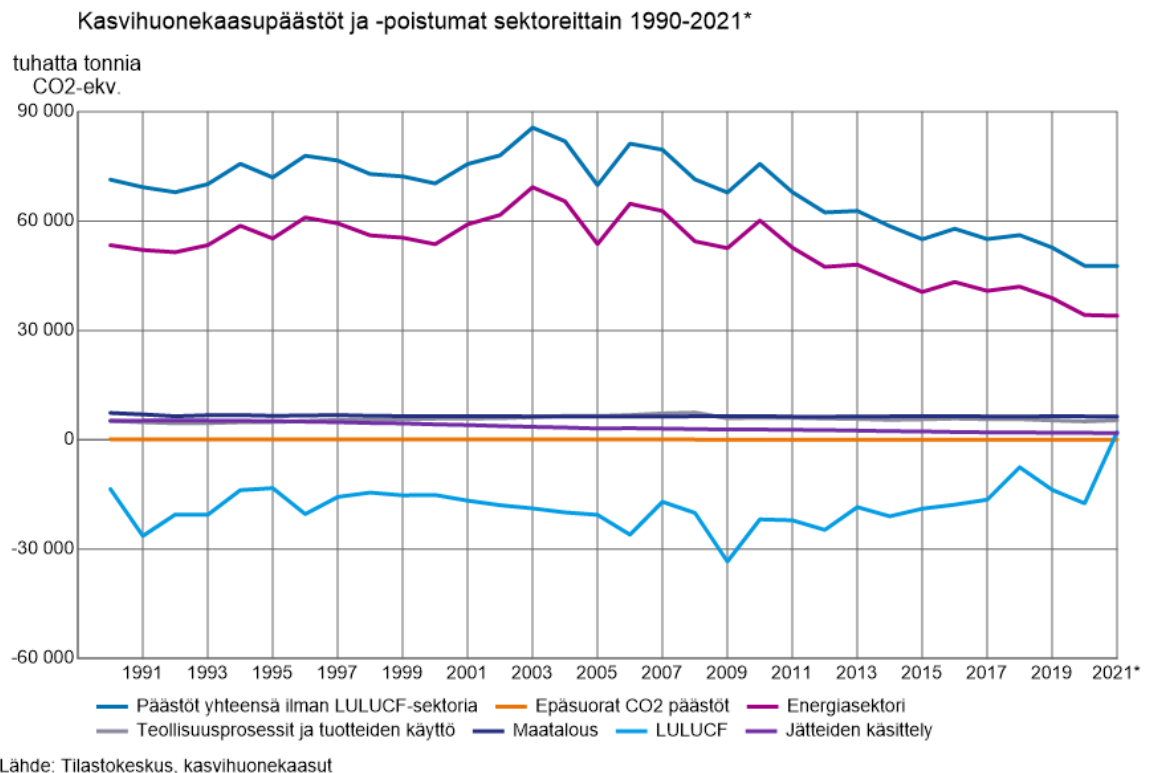
Ilmastomuutoksen vakavuuden ymmärrys on lisännyt tarvetta laajamittaisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n (The Intergovernmental Panel On Climate Change) mukaan hiilineutraalius on saavutettava vuoteen 2050 mennessä, jotta ilmaston lämpeneminen saataisiin rajoitettua 1,5 asteeseen.

Suomen tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä ja olla ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että vuodesta 2035 eteenpäin Suomen päästöjen tulee olla pienemmät kuin hiilinielujen. Valtiomme tulee tällöin olla hiilinegatiivinen eli kasvihuonekaasupäästöjä syntyy vähemmän kuin mikä ekosysteemimme kyky varastoida niitä on. Suomen hiilineutraaliustavoite vuoteen 2035 mennessä on varsin kunnianhimoinen ja vaatii kaikilta sektoreilta nopeutettuja päästövähennyksiä sekä hiilinielujen vahvistamista.

Suomen kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet vuodesta 1990 vuoteen 2021 (pois lukien LULUCF -sektori) 33%. Päästöt eivät ole vähentyneet tasaisesti vuodesta toiseen, esimerkiksi kuvan 4 aikasarjan 1990-2021 välisenä aikana päästöt ovat olleet korkeimmillaan vuonna 2003.

Vuonna 2021 päästöt Suomessa olivat Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan 47,7 miljoonaa tonnia CO₂-ekv (jäljempänä MtCO₂-ekv) ilman maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsätalous (LULUCF) -sektoria. Maankäyttösektori on aiemmin ollut Suomessa merkittävä nettonielu, mutta ennakkotiedon mukaan maankäyttösektorin hiilinielu muuttui vuonna 2021 ensimmäistä kertaa nettopäästöksi (kuvassa 4 havaittavissa tämä nousu), päästöjen ollen 2,1 MtCO₂-ekv. Kun Suomen vuoden 2021 kasvihuonekaasupäästöihin otetaan huomioon LULUCF -sektorin nettopäästöt tarkoittaisi se 49,8 MtCO₂-ekv päästöjä kyseiseltä vuodelta.

29.12.2022

Kuva 4. Kasvihuonekaasupäästöt ja -poistumat sektoreittain 1990-2021 (<https://stat.fi/julkaisu/cktlf0i203azm0a519to5exzc>)

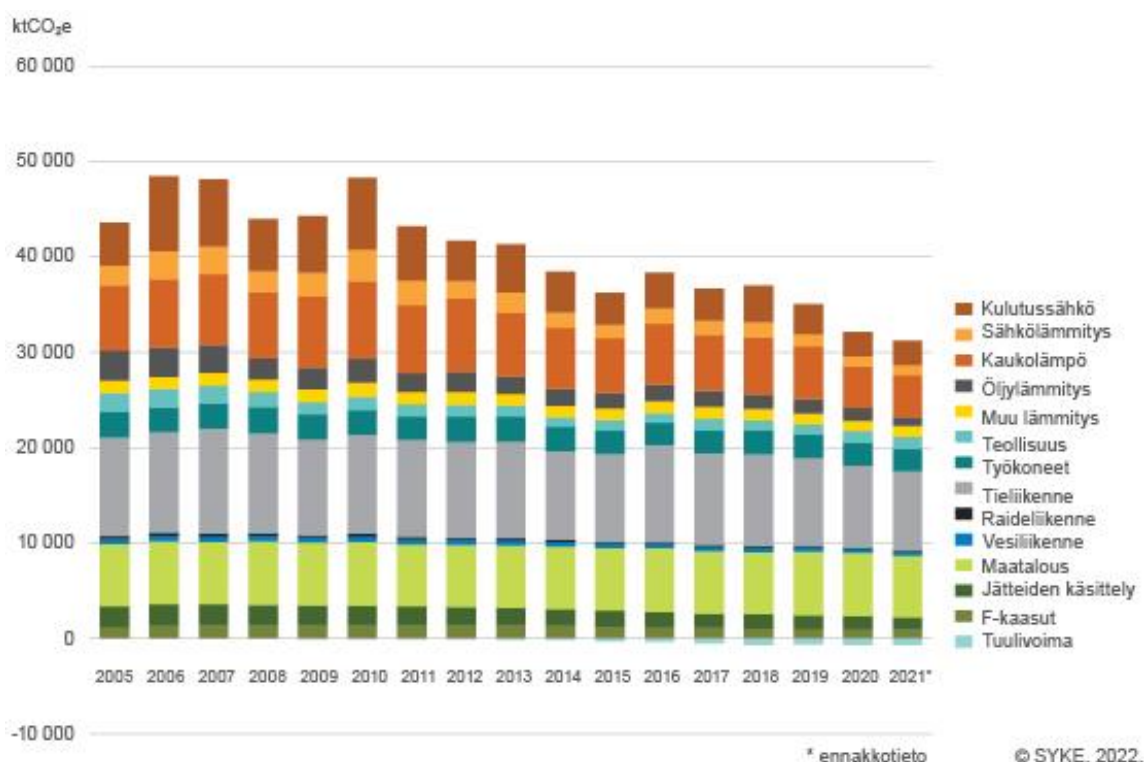
Suomessa suurin kasvihuonekaasupäästöjen lähde on energiassektori, joka kattoi noin 71% kokonaispäästöistä vuonna 2021 ennakkotiedon mukaan. Energiassektorin merkittävimmät päästölähteet ovat energiateollisuus, kotimaan liikenne sekä teollisuus ja rakentaminen. Energiassektorin päästöt vuonna 2021 olivat 34,0 MtCO₂-ekv, ollen alimalla tasolla vuosien 1990-2021 ajalta. Teollisuusprosessien ja tuotteiden käytön osuus kokonaispäästöistä oli vuonna 2021 n. 11%, maatalouden n. 13% ja jätteiden käsittelyn n. 4%.

3.1 Kuntien rooli kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä

Suomessa kunnilla on tärkeä rooli ilmastomuutoksen hillitsemiseksi sekä ilmastopoliittikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Rakennusten lämmittämisen, liikennetarkaisujen ja yhdyskuntarakenteiden kautta kunnat voivat vaikuttaa päästöihin merkittävästi. Monet kunnat ovatkin vieneet eteenpäin ilmastotyötänsä tavoitteiden saavuttamiseksi ja laatineet omat ilmastosuunnitelmat sekä asettaneet hiilineutraalius- tai päästövähennystavoitteita.

29.12.2022

Ennakkotiedon mukaan kuntien yhteenlasketut ilmastopäästöt vähenivät vuonna 2021 3,1% edellisvuoteen verrattuna (vuoden 2021 kuntien päästöt ennakkotiedon mukaan n. 30,5 MtCO₂-ekv). Kuten kuvasta 5 voidaan havaita niin suurimmat päästösektorit kunnissa olivat tieliikenne (n. 27%), maatalous (n. 21%), kaukolämmön kulutus (n. 14%) sekä sähkönkulutus (lämmitys- ja kulutussähkö yhteensä n. 11%). Kaukolämmön sekä sähkönkulutuksen osuus yhteensä oli n. 25% eli suurimpiirtein 7,6 MtCO₂-ekv. Suurimmissa päästösektoreissa on todennäköisimmin suurin säästöpotentiaali, joten päästövähennystoimia tulisi erityisesti kohdistaa näihin edellä oleviin sektoreihin.

Kuva 5. Suomen kuntien kasvihuonekaasupäästöt sektoreittain vuosina 2005–2021 ([https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ennakkotieto_Kuntien_ilmastopaastot_lask\(64261\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ennakkotieto_Kuntien_ilmastopaastot_lask(64261)))

Sitra on julkaissut vuonna 2021 "Missä mennään kuntien ilmasto- ja luontotyössä" -selvityksen, jossa kerrotaan, että noin kaksi kolmasosaa (206/309) kunnista Suomessa on asettanut ilmastotavoitteet. Jos kunnat saavuttavat tavoitteensa niiden päästöt puolittuisivat. Jos tähän tavoitteeseen päästäisiin niin se tarkoittaisi, että vuotuinen päästövähennys olisi 20 MtCO₂-ekv (Hinku -laskenta) vuoden 2018 tasolta vuoteen 2035 mennessä. Tämä vähennys vastaisi yli puolta Suomen hiilineutraaliustavoitteen edellyttämästä tasosta.

29.12.2022

Sitran julkaisussa kuntien ilmastotoimia oli selvitetty kyselyiden ja haastatteluiden avulla. Selvitystyö oli keskittynyt erityisesti viiteen eri teemaan: liikenteeseen, kaukolämpöön, öljylämmitykseen, rakennusten energiatehokkuuteen ja jätteiden käsittelyyn. Rakennusten energiatehokkuuteen liittyen kyselyvastauksissa ja haastatteluissa oli mainittu toteutuneiksi ilmastotoimiksi rakennusten energiatehokkuuspotentiaalin selvittämistä.

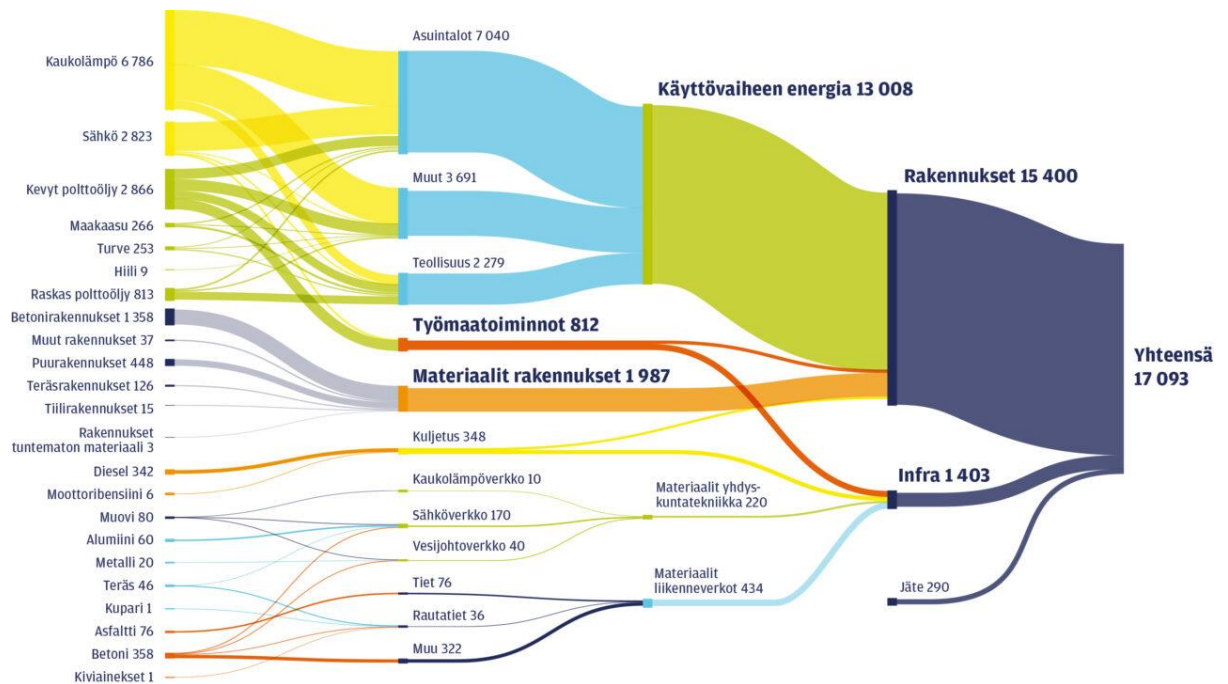
3.2 Rakennusten käytönaikaiset kasvihuonekaasupäästöt

Vuoden 2021 Suomen rakennuskanta kattoi reilu 1,54 miljoonaa rakennusta, joista kolme neljäsosaa oli omakoti- ja paritaloja ja esimerkiksi alle kymmenesosan rakennuskannasta muodosti kerros- ja rivitalot. Rakennuskantaan ei lasketa kesämökkejä eikä maatalous- tai muita talousrakennuksia.

Suomessa rakennusten elinkaaren aikana ylivoimaisesti suurin osa kasvihuonekaasupäästöistä syntyy rakennusten käytön aikaisesta energiankulutuksesta. Rakennuksen käyttövaiheessa energiaa kuluu tilojen ja käyttöveden lämmitykseen sekä sähkölaitteiden käyttöön ja valaistukseen.

Jopa kolme neljäsosaa rakennetun ympäristön päästöistä Suomessa syntyy rakennusten käyttövaiheessa, loppuneljännes päästöistä syntyy muun muassa rakennusmateriaalien valmistuksesta, työmaatoiminnosta sekä kuljetuksista. Tämä kokonaiskuva käy ilmi laskelmista, jotka tehtiin ensimmäistä kertaa näin kattavasti Rakennusteollisuus RT:n vähähiilisyyden tiekartan nykytila-analyysissä, jossa keskeisenä osana oli kartoittaa Suomen koko rakennetun ympäristön hiilijalanjälki. Nykytila-analyysissä käytettiin vuoden 2017 tietoja. Kuvassa 6 esitetään kyseisen hiilijalanjälki laskennan kokonaistulos.

29.12.2022

Kuva 6. Rakennetun ympäristön elinkaaren hiilijalanjälki (ktCO₂) (https://www.rt.fi/globalassets/ymparisto-ja-energia/vahahiilisyys_uudet/rt_4.-raportti_vahahiilisyysden-tiekartta_lopullinen-versio_clean.pdf).

Päästövähennyksien osalta on oleellista keskittyä isoimpiin ja nopeimmin vaikuttaviin vähennystoimiin. Rakennetun ympäristön osalta ne liittyvät ennen kaikkea olemassa olevien rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ja vähäpäästöisiin energianmuotoihin siirtymiseen. Olemassa olevien rakennuksien energiankulutuksen vähentämiseksi energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi lämmöntalteenotto ja aurinkoenergian hyödyntäminen aurinkovoimalan muodossa.

4 Jäähallien energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt

Kuten aiemmissa luvuissa on käyty läpi, niin rakennusten kasvihuonekaasupäästöt käytönaikana ovat Suomessa mittavat, ja kuntien omistamien ja hallinnoimien rakennusten osuus on merkittävä. Suomessa on tällä hetkellä hieman vajaa 250 aktiivista jäähallia. Jäähallit ovat yksiä suurimpia yksittäisiä energiankuluttajia kunnissa, uimahallien lisäksi, joista tarkemmin raportin seuraavassa luvussa.

Jäähalleissa käytetään suuria määriä lämpöä, sähköä ja vettä, ja teknisiltä ominaisuuksiltaan jäähallit ovat omanlaisiaan rakentaa. Jäähalleissa energiankulutukseen vaikuttavat hallin koko, sijainti, lämmöneristävyys sekä kävijämäärä ja käyttöajat. Jäähallin jääalueen/-alueiden koko sekä jään ja huoneilman lämpötila ja jäänhoito (vesimäärä/kerrat/käytetyn veden lämpötila) vaikuttavat myös energiankulutukseen. Muita jäähallin energiankulutukseen vaikuttavia tekijöitä ovat ilmankuivaus, ilmanvaihto, kävijöiden kuluttama lämmin käyttövesi (esimerkiksi peseytyessä), valaistus sekä se kuinka kylmäkoneiston lauhdelämpöä hyödynnetään.

Suurimman osan energiankulutuksesta jäähalleissa vie kuitenkin jääratojen pitäminen jäätyneenä sekä jäätä huollettaessa, radoille levitetyn veden jäädyttäminen. Jääratojen jäädyttämiseen tarvittavien kylmäkoneiden energiankulutus muodostuu koneiden tarvitsemasta sähköntarpeesta. Kylmäkoneiden sähköntarve on suurinta kesällä ja pienintä talvella johtuen vuodenaikojen lämpötilavaihteluista.

Jäähalliportaalista löytyy 244 jäähallia ja niiden energian ja veden kulutukset on esitetty seuraavaksi tässä luvussa. Laskenta on tehty hyödyntämällä jäähalliportaalista saatuja kulutustietoja seuraavasti:

1. Ensiksi haettiin kohteet, joista löytyi joltain vuodelta energian- ja veden kulutustiedot. Vuosien 2020 ja 2021 tiedot jätettiin pois laskennasta koronapandemiasta johtuvien eri rajoitusten vuoksi.
2. Seuraavaksi haettiin kohteet, joissa ei ollut kulutustietoja, mutta pinta-ala tiedot löytyivät ja laskettiin pinta-alan perusteella kulutukset kohteille. Laskennassa hyödynnettiin kohdan 1 jäähallien kulutustiedoista laskettuja ominaiskulutustietojen keskiarvoa.

29.12.2022

3. Jäähalliportaaliin oli myös kohteita, joilla ei ollut syötetty kulutustietoja millekään vuodelle, eikä pinta-alatietoa ollut. Näille uimahalleille kulutustiedot arvioitiin niin, että käytettiin keskiarvoja kaikkien kohdan 1 jäähallien kulutuksista.

Yksittäisten jäähallien kulutukset sekä kulutusarviot on koottu tämän raportin liitteeseen 1. Alla olevassa taulukossa 1 on esitetty kaikkien jäähalliportaalin kohteiden energia- ja vedenkulutustiedot.

	Lämpö, GWh	Sähkö, GWh	Vesi, m ³
Yhteensä	114	209	730 614

Taulukko 1. Jäähallien energian- ja vedenkulutustiedot (osittain arvioon perustuva)

Alla olevaan taulukkoon 2 on esitetty jäähalliportaalin kohteiden lämmön, sähkön ja veden ominaiskulutuksien (kWh/br-m² ja l/br-m²) minimi-, maksimi- ja keskiarvot. Arvoista voidaan havaita, että suurimpien ja pienimpien kulutuksien suhde, portaaliin syötetyistä kulutuksista, on hyvin suuri. Ominaiskulutuksien laskennassa oli mukana yhteensä 82 jäähallia.

	Lämpö, kWh/br-m ²	Sähkö, kWh/br-m ²	Vesi, litraa/br-m ²
Minimi	2,8	52,2	124,5
Keskiarvo	126,7	222,2	740,4
Maksimi	662,8	988,6	2636,1

Taulukko 2. Jäähallien ominaiskulutukset

Jäähalliportaalista löytyvien kohteiden hiilidioksidipäästöarvio on noin **33,5 ktCO₂**. Päästövaikutusarvion laskennassa on käytetty kaupunkikohtaisia energiamenetelmällä laskettuja kaukolämmön päästökertoimia ja Suomen keskimääräistä sähköntuotannon päästökerrointa (tilastovuosien 2018-2020 keskiarvo), sekä on oletettu laskennan kohteina olevien jäähallien lämmitysmuodoksi kaukolämpö niiden kohteiden osalta, joilla ei ollut portaaliin tallennettuna lämmitysmuotoa eikä syötetyistä kulutustiedoista voinut päätellä sitä. Tästä syystä laskennan tulosta voidaan pitää vain suuntaa antavana, sillä joukkoon mahtunee myös esimerkiksi useampia sähkölämmitteisiä jäähalleja. Tämän hankkeen puitteissa ei kuitenkaan selvitetty jokaisen jäähallin lämmitysmuotoa erikseen, sillä tarkempaa päästölaskentaa varten myös energiankulutustietojen tulisi olla tarkempia kohteiden osalta. Laskennassa on oletettu kaiken energian olevan ostoenergiaa.

5 Uimahallien energiankulutus ja hiilidioksidipäästöt

Uimahalleja Suomessa on tällä hetkellä noin 200, ja niitä löytyy useimmista suurehkoista kunnista. Suurin osa Suomen uimahalleista on kuntien ylläpitämiä ja omistamia, ja ovat (jäähallien lisäksi) kuntien suurimpia yksittäisiä energiankuluttajia.

Tässä hankkeessa tarkoituksena oli tarkastella, jäähalliportaalista löytyvien kohteiden lisäksi, tarkemmin uimahalliportaalissa olevien hallien energian- ja vedenkulutusta sekä tyypillisiä säästötoimenpiteitä. Uimahallien energian- ja veden kulutuksien tarkastelu on tehty karkealla tasolla, koska käytössä olevat uimahallien energiankulutustiedot olivat osin puutteellisia ja joidenkin uimahallien osalta on jouduttu arvioimaan kulutustietoja.

Uimahalleissa käytetään valtava määrä lämpöä, sähköä sekä vettä. Uimahallien lämmitysenergian tarve muodostuu pitkälti allasvesien lämmitystarpeesta, käyttöveden lämmityksestä, tilojen lämmityksestä (vaipan johtumishäviöt, vuotoilma ja käytäviltä haihtuva vesi) sekä ilmanvaihdon lämmitystarpeesta. Käyttöveden lämmityksen energiankulutus muodostuu suihkuissa kuluva vedestä, suodattimien huuhteluvesistä, pesuvesistä, altaista haihtuvista korvausvesistä sekä allasveden vaihtovesistä. Allasvesien lämmitysenergian tarve riippuu uima-altaiden pinta-alasta, altaiden veden lämpötiloista, hallin ilman lämpötilasta sekä suhteellisesta kosteudesta, kävijämäärästä ja erilaisista toimintojen määristä halleissa eli onko uimahallissa esimerkiksi vesiliukumäkiä, porealtaita tai vesiputouksia.

Sähköä uimahalleista kuluu saunojen kiukaiden lämmittämiseen, vedenkäsittelyjärjestelmässä veden pumppaukseen, ilmanvaihdon puhaltimiin, valaistukseen, allaslaitteiden veden pumppaukseen, LVI-pumppuihin sekä muihin pienempiin kulutuskohteisiin.

Uimahalliportaalista löytyvien kohteiden energian- ja vedenkulutukset yhteensä on laskettu taulukkoon 3. Uimahallien kulutustietojen koostaminen oli myös osin haastavaa, koska tiedot portaalissa olivat puutteelliset tai saadun datan laatu ei ollut riittävä, kuten tämän raportin alaluvusta 5.1.1 löytyvästä kuvasta 7 voidaan nähdä Pietarsaaren uimahallin syötetyn sähkön kulutuksen osalta. Jonkin verran portaalin käyttäjillä on tietoja syötettäessä tullut pilkkuvirheitä, joita korjattiin käsin laskentaa varten.

29.12.2022

Uimahalliportaalista löytyy 189 uimahallia, jotka eivät ole suljettu. Näiden uimahallien kulutustiedot on laskettu hyödyntämällä uimahalliportaalista saatuja tietoja seuraavasti:

1. Ensiksi haettiin kohteet, joista löytyi joltain vuodelta energian- ja veden kulutustiedot. Vuosien 2020 ja 2021 tiedot jätettiin pois laskennasta koronapandemiasta johtuvien eri rajoitusten vuoksi.
2. Seuraavaksi haettiin kohteet, joissa ei ollut kulutustietoja, mutta pinta-alatiedot löytyivät ja laskettiin pinta-alan perusteella kulutukset kohteille. Laskennassa hyödynnettiin kohdan 1 uimahallien kulutustiedoista laskettuja ominaiskulutustietojen keskiarvoa.
3. Uimahalliportaalissa oli myös kohteita, joilla ei ollut syötetty kulutustietoja millekään vuodelle, eikä pinta-ala tietoa ollut. Näille uimahalleille kulutustiedot arvioitiin niin, että käytettiin keskiarvoja kaikkien kohdan 1 uimahallien kulutuksista.

Yksittäisten uimahallien kulutukset sekä kulutusarvot on koottu tämän raportin liitteeseen 2.

	Lämpö, GWh	Sähkö, GWh	Vesi, m ³
Yhteensä	312	165	2 988 629

Taulukko 3. Uimahallien energian- ja vedenkulutustiedot (osittain arvioon perustuva)

Alla olevaan taulukkoon 4 on esitetty uimahalliportaalien kohteiden lämmön, sähkön ja veden ominaiskulutuksien (kWh/br-m² ja l/br-m²) minimi-, maksimi- ja keskiarvot. Arvoista voidaan havaita, että suurimpien ja pienimpien kulutuksien suhde, portaaliin syötetyistä kulutuksista, on monin kymmenkertaiset. Ominaiskulutuksien laskennassa oli mukana yhteensä 134 uimahallia.

	Lämpö, kWh/br-m ²	Sähkö, kWh/br-m ²	Vesi, litraa/br-m ²
Minimi	102,3	13,1	473,7
Keskiarvo	505,5	245,8	4440,8
Maksimi	2181,8	1309,8	15153,0

Taulukko 4. Uimahallien ominaiskulutukset

Uimahalliportaalista löytyvien kohteiden hiilidioksidipäästöarvio on noin **54,5 ktCO₂**. Päästövaikutusarvion laskennassa on käytetty kaupunkikohtaisia energiamenetelmällä laskettuja kaukolämmön päästökertoimia sekä Suomen keskimääristä

29.12.2022

sähköntuotannon päästökerrointa (tilastovuosien 2018-2020 keskiarvo). Laskennan kohteina olevien uimahallien lämmitysmuodoksi on oletettu kaukolämpö, sillä portaalissa ei ole tarpeeksi kattavasti ilmoitettu kohteiden lämmitysmuotoja. Suurimman osan Suomen uimahalleista kuitenkin voidaan olettaa lämpiävän kaukolämmöllä. Laskennassa on oletettu kaiken energian olevan ostoenergiaa.

5.1 Tyypillisiä energiansäästötoimenpiteitä uimahalleissa

Uimahalleissa energiankulutus on varsin suurta kuten aiemmassa luvussa kävi ilmi. Uimahalleissa energiatehokkuutta voidaan monessa tapauksessa parantaa esimerkiksi valaistuksessa, ilmanvaihdossa, veden lämpötiloja ja virtaamia säätämällä. Sauna- ja pesutiloista löytyy usein myös energiatehokkuutta parantavia mahdollisuuksia. Hankkeessa pyrittiin kartoittamaan, minkälaisia energiaa säästäviä toimenpiteitä Suomesta löytyvissä uimahalleissa on. Tietoa kerättiin muun muassa kunta-alan energiatehokkuussopimuskauden 2017-2025 kunta-alan toimenpidelistauksesta, uimahalliportaalista uimahallien kiinteistöteknisistä tiedoista, sekä aiemmista julkaisuista, joissa on käsitelty uimahallien energiatehokkuutta. Lisäksi kuluneen vuoden 2022 aikana on mediassa ollut myös esillä, aiheen ajankohtaisuuden vuoksi, useiden kuntien energiansäästötoimet uimahallien sähkönkulutuksen vähentämiseksi.

Kartoitusta varten kysyttiin myös energiatehokkuussopimuskauden 2008-2016 toimenpidelistauksen saatavuutta, mutta tämä listaus ei ollut enää käytössä.

Energiansäästötoimilla saadaan vähennettyä uimahallien energian ja vedenkulutusta sekä tämän vuoksi myös hiilidioksidipäästöjä, mutta näiden lisäksi toimenpiteet tuovat ajan kuluessa myös selkeää rahallista säästöä. Uimahallien kohdalla on otettava huomioon se, että niiden energian- ja veden kulutukset tulevat aina olemaan korkeat niiden tarjoamien palveluiden vuoksi, esimerkiksi kulutetun lämpimän käyttöveden määrä vaikuttaa suuresti lämmitysenergian kulutukseen. Mikäli kävijämäärä uimahallissa kasvaa merkittävästi, kasvaa myös energian- ja veden kulutus, tämä on hyvä tiedostaa uimahallien energiansäästötoimenpiteitäkin pohtiessa.

Tämän luvun alaluvuissa on käyty läpi esiin nousseita tyypillisiä uimahallien energiansäästötoimenpiteitä.

29.12.2022

5.1.1 Energiankulutusten seuranta

Uimahallien energiankulutusten seuraamiseksi ja uimahallien keskinäiseen kulutusten vertailuun on kehitetty aikoinaan Uimahalliportaali. Uimahalliportaalin lisäksi uimahalleilla on käytössään omia seurantatapoja ja -järjestelmiä kulutustietojensa seuraamiseksi. Esimerkiksi Urheiluhallit Oy, jonka organisaatioon kuuluu kahdeksan eri vesisekä sisäliikuntaa tarjoavaa hallia Helsingissä, seuraa reaaliaikaisesti energiankulutustaan sähkön, lämmityksen, vedenkulutuksen sekä -käsittelyn osalta, jotta järjestelmiä voidaan ajaa kuormitusperusteisesti.

Energiankulutuksien mittauksilla seurataan normaalisti lämmön, sähkön ja käyttöveden kulutusta. Energiankulutukset saadaankin parhaiten pysymään aisoissa jatkuvan sekä tavoitteellisen energianseurannan avulla. Kulutuksia seuraamalla ja analysoimalla pystytään havaitsemaan pitkältikin aikaväliltä potentiaalisia energiansäästökohteita sekä havaitsemaan akuutimmatkin tapaukset, kuten vesivuodot. Seurannalla on mahdollisuus myös saada hyödyllistä tietoa rakennuksen energiankäytön jakaantumisesta sekä ajallisista vaihteluista. Rakennuksissa, kuten uimahalleissakin, suuri osa ylläpitokustannuksista koostuu energia- ja vesimaksuista. Jo pelkästään ylläpitokustannustenkin pienentämiseksi energiankulutuksia on syytä mitata, seurata sekä puuttua ilmeneviin ongelmiin.

Energiankulutuksia voidaan seurata ja mitata useammalla eri tavalla. Energia- ja vesilaitoksilla on rakennuksissa omat energia- ja vedenkulutusmittarinsa. Nämä mittaavat energian kokonaiskulutuksia, ja kyseisten mittauksien perusteella energia- ja vesilaitokset laskuttavat käytetystä energiasta sekä vedestä. Yleisesti näiden mittarien asennukset, vaihdot sekä ylläpito ovat energialaitoksen sekä vesilaitoksen vastuulla. Mutta mikäli rakennukseen halutaan esimerkiksi vaihtaa toisenlainen päävesimittari niin vesilaitos saattaa laskuttaa vaihdosta hinnastonsa mukaisesti. Hinnastot ovat yleensä nähtävillä vesilaitosten internetsivuilla.

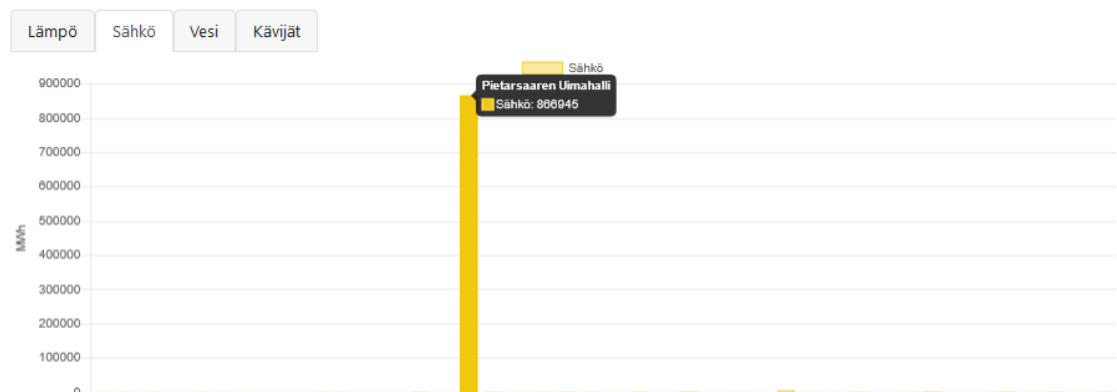
Energiankulutusten seuranta tyypillisesti hoidetaan manuaalisesti paikan päällä lukemassa mittarit ja kirjaamalla lukemat ylös tai sitten hyödyntäen mittareiden etälukua, jolloin mittarin tai mittariin kytketyn erillislaitteen rekisteröimä tieto viedään erilliseen järjestelmään.

29.12.2022

Manuaalisella energiaseurannalla tarkoitetaan, että mittareita käydään kiinteistössä paikan päällä lukemassa ja kirjaamassa kulutuslukemat ylös eri ohjelma-alustoille taikka esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmaan kuten Microsoft Officen Exceliin, johon saadaan lasketuksi lukemapäivämääriä sekä kulutuslukemia hyödyntäen tietyn aikavälin kulutustiedot.

Manuaalista energiaseurantaa ei pidetä kovin tarkkana tapana seurata kiinteistöjen energiankulutusta, koska lukemat kirjataan manuaalisesti kiinteistössä paikan päällä käymällä ja lukemavirheiden todennäköisyys kasvaa ja lopputuloksena voi olla esimerkiksi väärin syötetty lukema, jonka takia energiankulutus tietyltä aikaväliltä voi olla virheellinen. Kuvassa 7 on esitetty uimahalliportaaliin syötetty sähkönkulutus Pietarsaaren uimahallista vuoden 2021 osalta. Syötetyn kulutustiedon perusteella kyseisessä uimahallissa olisi sähkön kulutus ollut 866 945 MWh, mikä ei voi pitää paikkaansa.

Vuodelta 2021 täytetyt arvot

Kuva 7. Pietarsaaren uimahallin sähkönkulutus eroaa isona piikkinä muiden uimahallien sähkönkulutukseen verrattuna vuonna 2021

Toinen tapa, jolla rakennuksen energiankulutusten seurantaa voidaan toteuttaa on **etäluentaan perustuva energiankulutusseuranta**. Etäluennalla tapahtuvassa seurannassa mittareilta päivittyä automaattisesti kulutustiedot eri tasoisena (minuutti-, tunti- tai vaikka päivätasoisena) järjestelmiin, ja tällöin rakennuksessa itsessään ei tarvitse käydä paikan päällä lukemassa mittareita. Etäluennalla toimivaa energiaseurantaa voidaan toteuttaa muutamilla erilaisilla vaihtoehdoilla. Esimerkiksi käyttöveden kulutusta voidaan etäluennan avulla mitata erillisellä pulssikeruulaitteella (kuvissa 8 ja 9 patterilla toimiva pulssikeruulaite), joka kytketään vesimittarin impulssianturiin. On olemassa

29.12.2022

myös erilaisia kamerateknologiaan perustuvia laitteita, jotka asennetaan vesimittarin päälle ja ne lukevat mittarin lukemia tekoälyä hyödyntäen. Tällä hetkellä yleistymässä on kuitenkin vesimittarit, joista mittarilta suoraan lähtee vesilaitoksille kulutustiedot, eikä mittarin lisäksi tarvitse asentaa erillistä luentalaitetta.

Kuvat 8 ja 9. ionSign -merkkinen pattereilla toimiva pulssikeruulaite energia- sekä vesimittareille, joissa impulssivalmius

Sähkön sekä lämmön kulutusmittarien osalta Suomessa energialaitokset ovat hieman vesilaitoksia edellä etäluettavien mittarien osalta. Siinä missä Suomessa vesilaitokset vasta ovat pääsemässä vauhtiin etäluettavien mittarien kanssa niin suurimmalle osalle energialaitoksista rakennuksien kulutustiedot ovat tuntitasoisena siirtyneet jo hyvän aikaa. On kuitenkin vielä joitain paikkakuntia Suomessakin, joissa ei esimerkiksi kaukolämmön kulutustietoja saada siirtoon etäluennan avulla suoraan mittarilta, mutta näihin on pystytty asentamaan erillinen pulssikortti ja siihen kytketty erillinen pulssikeruulaite ja näin saatu kulutustiedot luetuksi etäluennan avulla.

5.1.2 Jätevesien lämmöntalteenotto

Uimahalliportaalista löytyvien tietojen sekä kunta-alan Energiatehokkuussopimuskauden 2017-2015 toimenpidelistauksen mukaan Suomen uimahalleista löytyy jonkin verran jätevesien lämmöntalteenottojärjestelmiä. Jätevesi on nesteenä käytettyä, käytöstä poistettavaa vettä. Uimahalleissa jäteveden lämmöntalteenoton mahdollisuudet ovat suuret, sillä niissä syntyy runsaasta lämmintä jätevettä esimerkiksi suodattimien huuhteluvesistä ja käyttäjien suihkussa peseytymisestä, milloin lämpöenergia olisi mahdollista ottaa talteen ja hyödyntää.

29.12.2022

Jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmän hyötysuhteeseen vaikuttavat muun muassa uimahallien jäteveden lämpötila, lämmitettävän veden lämpötila, vesien virtausnopeus sekä lämmönsiirtotapa. Jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmiä voidaan kytkeä käyttäen joko passiivista käyttöveden esilämmityskytkentää tai aktiivista lämpöpumppukykentää. Kuvassa 10 on kytketty JVLTO, Kokkolan Uintikeskus Vesiveijarissa, esilämmittämään uutta lämmintä käyttövettä hyödyntäen allas- ja suihkuvesien lämpöenergiaa.

Kuva 10. Kokkolan Uintikeskus Vesiveijarin jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmä (<https://www.ecowec.com/uimahallit-ja-kylpylat/uintikeskus-vesiveijari-kokkola/>)

5.1.3 Poistoilman lämmöntalteenotto

Uimahalliportaalista löytyvien tietojen sekä kunta-alan energiatehokkuussopimuskauden 2017-2025 toimenpidelistauksen mukaan joissakin Suomen uimahalleissa on poistoilman lämmöntalteenottojärjestelmiä. Uimahalleissa allasosaston poistoilmassa on valtava määrä lämpöenergiaa, jota voitaisiin hyödyntää. Lämmöntalteenottoa poistoilmasta voidaan toteuttaa lämmönsiirtimillä tai poistoilmalämpöpumpuilla (PILP). Nykyaikaiset poistoilman lämmöntalteenottojärjestelmät ovat tehokkaita, mutta

29.12.2022

soveltuvuus kohteisiin on aina tarkistettava tapauskohtaisesti. On tärkeää myös pohtia, kuinka talteen saatu energia hyödynnetään.

Uimahalleissa ilmanvaihtomäärät ovat suuria, jolloin tuloilman lämmittäminen vaatii suuren määrän energiaa. Tuloilman lämmittämiseen tarvittavan energian osuutta voidaan pienentää esilämmittämällä ilmaa lämmöntalteenottojärjestelmän avulla. Muita käyttökohteita poistoilmasta talteen otetulle energialle uimahalleissa ovat esimerkiksi lämpimän käyttöveden valmistus sekä allasveden lämmitys.

5.1.4 Käytön optimointi

Rakennuksissa talotekniikka sekä valaistus on mitoitettu huipputarpeen mukaan. Rakennukset eivät kuitenkaan ole huippukäytöllä jatkuvasti, joten mahdollisuuksien mukaan osateholla saavutetaan säästöä energiankulutukseen. Usein jo kevyemmilläkin huoltotoimenpiteillä sekä järjestelmien säädöillä voidaan saada aikaiseksi suuret säästöt energiankulutuksissa sekä -kustannuksissa. Kunta-alan energiatehokkuussopimuksien kauden 2017-2025 toimenpidelistaukseen oli listattu uimahalleihin tehtyjä käyttötekniisiä toimenpiteitä sekä lisäksi mediassa, aiheen ajankohtaisuuden vuoksi, on ollut esillä eri energiansäästötoimenpiteet mitä uimahalleissa on tehty, esimerkiksi saunoja on suljettu pois käytöstä ja/tai käyttöä rajoitettu.

Uimahallien osalta käytön optimointia voitaisiin tehdä myös esimerkiksi seuraavilla energiasäästäväillä tavoilla:

- Altaiden peittäminen veden haihtumisen estämiseksi. Altaiden peittäminen voitaisiin tehdä yöajaksi taikka ajankohtina, jolloin hallissa ei ole käyttäjiä.
- Saunojen kiukaat kuluttavat sähköä. Hiljaisempina aikoina saunat voidaan pitää suljettuna (tai jos saunoja on useampia, niin vain osa olisi käytössä ja muut suljettuna), jolloin säästetään sähkönkulutuksessa.
- Tiloissa missä on mahdollista, käytettäisiin valaistuksen osalta läsnäolotunnistimia. Valaistuksen voimakkuutta voidaan säätää myös tarpeenmukaisesti sekä luonnonvalo huomioon ottaen. Monissa uimahalleissa allastilojen ikkunapinta-alat ovat suuria, joten älykkäällä valaistusohjauksella voitaisiin vaikuttaa energiatehokkuuteen.
- Ilmanvaihdon ohjaus tarpeenmukaiseksi eli ilmanvaihtokoneiden käyttö uimahallin tilojen ja olosuhteiden mukaiseksi. Olosuhdetavoitteita ilmanvaihdolle voivat olla esimerkiksi tietty kosteuspitoisuus, hiilidioksidipitoisuus ja/tai lämpötila.

29.12.2022

5.1.5 Rakenteet

Uimahalliportaalista saadun tiedon mukaan yli sataan uimahalliin on tehty jonkinlainen remontti. Remontin laajuudesta ja sen tyypistä ei ole tarkemmin tietoa portaalissa.

Remonttien lopputuloksena kuitenkin usein saadaan parannettua myös rakennuksen energiatehokkuutta.

Uimahalleissa sisäolosuhteet ovat poikkeavat muihin rakennuksiin verrattuna. Tavallisesti rakennuksissa niiden rakenteiden läpi lämpöä siirtyy syyskuusta toukokuuhun. Uimahallit ovat siitä poikkeuksellisia, että niiden korkean sisälämpötilan vuoksi niistä siirtyy lämpöä sisältä ulos lähes ympärivuotisesti. Tämän vuoksi myös lämmönhukka on suurempi kuin normaaleissa rakennuksissa.

Esimerkiksi vaipan lämmöneristävyyden parantamisella voidaan kuitenkin saavuttaa merkittäviä säästöjä energiankulutuksessa. Kustannustehokkuuden vuoksi rakenteelliset muutokset kannattaa kuitenkin, olemassa olevien uimahallien osalta, aikatauluttaa useimmiten hallin peruskorjauksen yhteyteen.

5.1.6 Katselmuksissa havaitut energiansäästötoimet

Suomessa on tehty energiakatselmuksia yli 80 uimahalliin ja kylpylään. Motivan sivuilta löytyvään kuvaan 11 on koottu 32 katselmoidun uimahallin yleisimmät katselmuksissa havaitut energiansäästötoimet. Kuvaan on havainnollistettu kuinka moneen uimahalliin katselmoiduista 32 hallista toimenpidettä on ehdotettu, sekä toimenpiteiden keskimääräiset kustannussäästöt, investoinnit ja takaisinmaksuajat. Toimenpiteiden lasketut keskimääräiset takaisinmaksuajat katselmuskohteiden uimahalleihin vaihtelivat 0,1-5,5 vuoden välillä.

29.12.2022

Yleisimmät uimahallien katselmuksissa havaitut energiansäästötoimet

Havaitut energiansäästötoimet*	Ehdotettu energiansäästötoimeksi yhteensä, krt	Keskimääräinen kustannussäästö, €/a	Keskimääräinen investointi, €	Keskimääräinen takaisinmaksu-aika, a
Sisä- ja ulkovalaistus	33	400	2 100	5,0
Ilmanvaihdon käyntiajat	31	2 300	300	0,1
Muut energiansäästömahdollisuudet (mm. allasveden lämpötilan alentaminen, allas tilan olosuhteiden muutokset yms.)	23	2 100	3 100	1,5
Vesikalusteiden virtaaman rajoitus	22	2 700	500	0,2
Ilmavirran puolitaminen tai pienentäminen	15	3 200	2 000	0,6
Ilmanvaihdon lämmityksen säätötavat	14	2 100	1 400	0,7
Muut sähkölaitteet	13	500	400	0,7
Tariffin ja jännitetasen tarkistus ja loistehon kompensointi	11	3 700	700	0,2
Lämmöntuotto - kaukolämmön sopimusteho	11	2 400	300	0,1
Lämmöntalteenottomahdollisuudet	10	2 100	11 400	5,5

*Katselmoiduissa 32 uimahallissa.
Kaikkiaan Suomessa on katselmoitu yli 80 uimahallia ja kylpylää.

Kuva 11. Yleisimmät uimahallien katselmuksissa havaitut energiansäästötoimet (https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiakatselmustoiminta/tem_n_tukemat_energia-katselmukset/katselmuksissa_havaitut_saastomahdollisuudet/uimahallit)

Kyseisten katselmuksien keskimääräinen havaittu energiansäästöpotentialiaali oli sähkön osalta 6%, lämmön 11% ja veden 4%. Suhteutettuna luvussa 5 esitettyihin uimahalliportaalin kohteiden energiankulutuksiin tämä vähentäisi vuodessa sähkön kulu- tusta 9 924,0 MWh, lämmön 34 304,3 MWh ja veden 119 545,1 m³. Energian- ja veden vuosittaisissa kustannuksissa säästö olisi valtakunnallisella tasolla merkittävä.

5.2 Esimerkki: jäteveden lämmöntalteenotto

Kehityshankkeessa pilotoitiin energian- ja vedenkulutustietojen automaattista luenta- an Tesoman uimahallin osalta, josta tarkemmin luvussa 6. Hankkeessa tarkasteltiin myös energiansäästöpotentialiaalia, mikäli Tesoman uimahalliin asennettaisiin jäteveden läm- möntalteenottojärjestelmä. Uimahalliportaalin tietojen mukaan JVLTO -järjestelmää ei

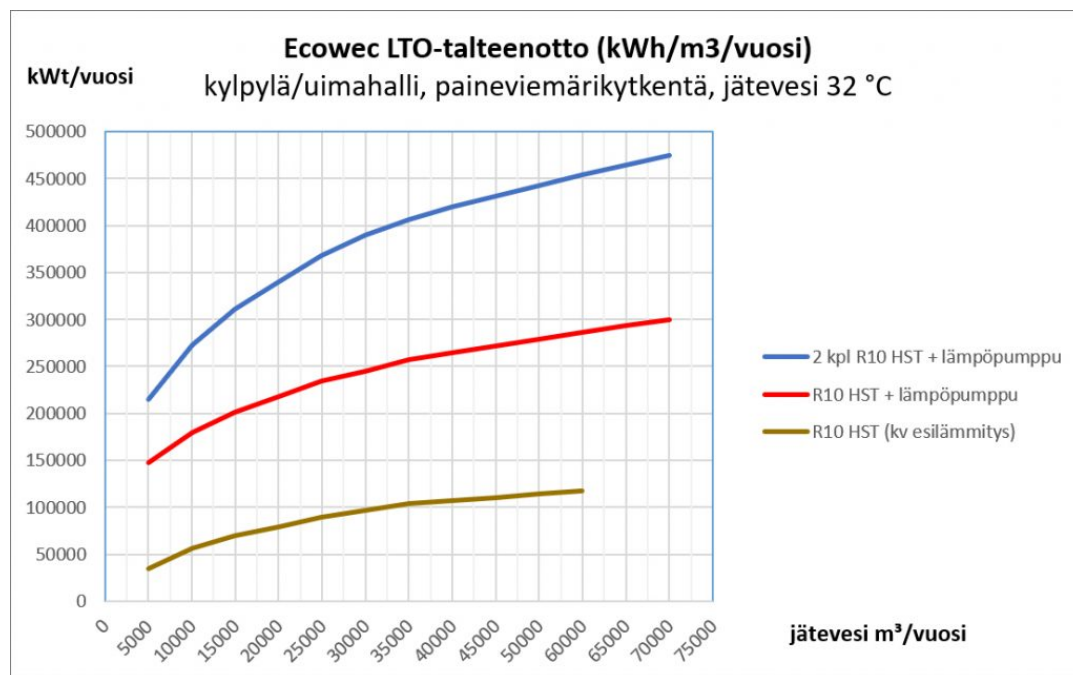
29.12.2022

kyseisessä uimahallissa ole. Tässä luvussa on tarkasteltu kyseisen järjestelmän li-
säystä energiansäästön kannalta.

Tesoman uimahallissa vuonna 2019 kävijämäärä oli 112 751. Oletuksena voidaan pi-
tää, että yksi kävijä uimahallissa kuluttaa peseytyessään 80 litraa lämmintä vettä (jos
suihkujen veden virtaus on esimerkiksi 18 l/min niin tarkoittaisi se, että jokainen kävijä
olisi suihkussa n. 4,5 minuuttia uimahallikäyntiä kohden), jolloin kävijät olisivat kulutta-
neet noin 9020,1 m³ lämmintä vettä Tesoman uimahallissa vuoden 2019 aikana.

Kuvassa 12 on esitetty erään toimijan jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmien läm-
mönkulutuksen säästö (kWh/a) suhteessa jäteveden (m³/a) määrään. Jos energiate-
hokkuuden parantamiseksi asennettaisiin Tesoman uimahalliin kyseinen lämmöntal-
teenottojärjestelmä ottamaan pesuvesien sisältämä lämpöenergia takaisin hyötykäyt-
töön uuden käyttöveden lämmittämiseen, niin kuvasta tarkasteltaessa lämmönkulutuk-
sen säästö olisi noin 50MWh/a, mikäli lämpöä otettaisiin talteen passiivisella käyttöve-
den esilämmityskytkennällä. Kuvasta voidaan tarkastella myös paljonko lämmönkulu-
tuksessa säästettäisiin, mikäli järjestelmä kytkettäisiin yhdessä lämpöpumpun kanssa.

Jos kaukolämmön hintana on esimerkiksi noin 60€/MWh (alv 0%), niin lämmityskus-
tannuksissa jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmän tuoma hyöty olisi noin 3000€/a
(alv 0%).

Kuva 12. Ecowec -jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmän säästö suhteessa jäteve-
den määrään (<https://www.ecowec.com/ecowec-r10-hst-kylpylavaihdin/>)

6 Tesoman uimahalli pilottikohteena

Uimahalliportaaliin käyttäjät syöttävät tällä hetkellä energian- ja vedenkulutustiedon käsin vuositasolla. Tätä varten sähkön-, lämmön- sekä veden mittarit joudutaan fyysisesti paikan päällä käydä lukemassa. Joissain kohteissa ongelmaksi on muodostunut eri vastuurajat. Loppukäyttäjät eivät välttämättä ole vastuussa teknisistä kokonaisuuksista ja näin ollen tarvittavien lukemien syöttö vaikeutuu. Tämän takia energiankulutustietojen vertailtavuus heikkenee valtakunnallisella tasolla, kun joidenkin uimahallien kohdalla lukemien syöttämisessä portaaliin ei ole ongelmia ja joidenkin kohteiden lukemia ei ole sinne syötetty ollenkaan.

Ratkaisuehdotuksena tähän ongelmaan pilotoitiin energiankulutustietojen automaattiluennan toteutusta valikoituun uimahalliin. Automaattisesti toteutettava energiankulutustietojen luenta tukee perusajatusta luotettavasta, vapaasta tietolähteestä eikä myöskään aikaa kuluisi jatkossa energiankulutustietojen ajantasaisuuden ylläpitoon samalla tavalla.

6.1 Tesoman uimahalli

Hankkeen pilottikohteeksi valikoitui Tampereella sijaitseva Tampereen kaupungin omistama Tesoman uimahalli, Tuomarinkatu 7, 33310 Tampere. Uimahalli on Tampereen uimahalleista uusin ja valmistunut vuonna 1998.

Uimahallissa on kuusiratainen 25 metrin pääallas, lastenallas, poreallas, kylmävesiallas sekä hyppyallas, jossa on kolmen metrin hyppyteline. Kunto- sekä hyppyallas ovat teräsaltaita. Altaiden tarkemmat vesipinta-alat, tilavuudet sekä lämpötilat on havainnollistettu taulukkoon 5.

	Vesipinta-ala, m ²	Altaan tilavuus, m ³	Veden lämpötila, °C
Pääallas	380	608	27
Lastenallas	92	65	28
Hyppyallas	77	285	28
Poreallas	12	20	30
Kylmäallas	1	1	12
Yhteensä	562	979	

Taulukko 5. Tesoman uimahallin altaiden vesipinta-alat, tilavuudet ja lämpötilat

29.12.2022

Pukukaappeja uimahallista löytyy yhteensä 180 ja puhuhuonetilat ovat sukupuolineutraalit. Suihkuja on yhteensä 24 (12 kpl naisten ja 12 kpl miesten suihkutiloissa) ja saunoja uimahallissa on yhteensä 4 (2 kpl naisten ja 2 kpl miesten puolella). Vesihierontapisteitä Tesoman uimahallissa on 1 kpl.

Uimahalliportaalista saatavan tiedon mukaan Tesoman Uimahallin energiankulutus on ollut vuonna 2019 ennen koronapandemiasta aiheutuneita rajoituksia:

- Lämpö 1854 MWh
- Sähkö 795 MWh
- Vesi 12 524 m³

Kävijöitä vuoden 2019 aikana on ollut 112 751. Jos verrataan kävijämäärää vuosien 2020 (72 000) ja 2021 (67 945) määriin, kun koronapandemian vuoksi on ollut eri rajoitukset käytössä, niin kävijöitä Tesoman uimahallissa on ollut noin n. 35–40 % vähemmän kyseisien vuosien aikana.

Kehityshankkeen puitteissa oltiin myös yhteydessä Tesoman uimahallin ylläpitöpuoleen kartoittaen viime vuosien aikana tehtyjä remontteja. Allastilan päätyseinään ja lattiaan on tehty pinta- ja laattaremonttia, saunojen panelointia huolletaan säännöllisin väliajoin ja saunan kiukaitten taustaseinää on pellitetty kestävämmäksi. Hallin vedenkäsittelyautomaatiota on päivitetty vuonna 2019 ja vuonna 2021 on ollut tasausallasremontti. Tesoman uimahallin hiekkapainesuodattimien suodatusmassat on vaihdettu kertaalleen. Pukuhuoneen kaappeja on uusittu sekä tehty myös muita lukkopäivityksiä halliin.

Yhtenä suurempana Tesoman uimahallin energiatehokkuuteen vaikuttava toimenpide kävi myös ilmi yhteydenoton puitteissa, mitä ei esimerkiksi uimahalliportaalin tiedoista löytynyt. Allastilan ilmanvaihtokoneen poistupuolella on lämmöntalteenottojärjestelmä ja siitä talteen otettua lämpöenergiaa hyödynnetään ensisijaisesti ilmanvaihtokoneiden tuloilman lämmittämiseen. Mahdollisuuksien mukaan poistoilmasta saatavaa lämpöenergiaa hyödynnetään myös lastenaltaan allasveden lämmittämiseen.

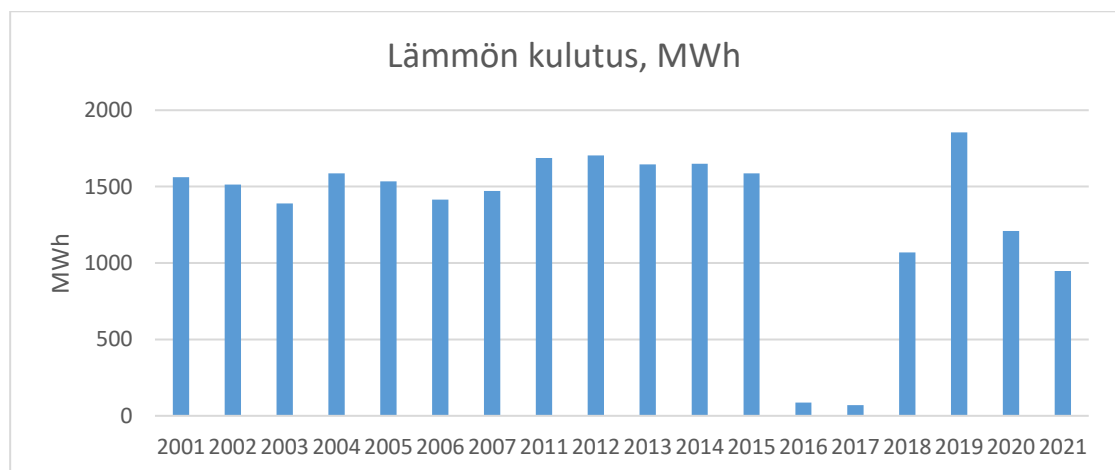
29.12.2022

6.2 Nykyinen kulutusseuranta ja sen haasteet

Uimahalliportaaliissa Tesoman uimahallin osalta energiankulutustiedot on kirjattu vuodesta 2001 alkaen (poissulkien vuodet 2008-2010, joiden osalta kulutustietoja ei ole portaaliin tallennettu). Uimahallin vuosien 2001-2021 energiankulutustiedot lämmön, sähkön ja veden osalta on havainnollistettu kuviossa 1, 2, ja 3.

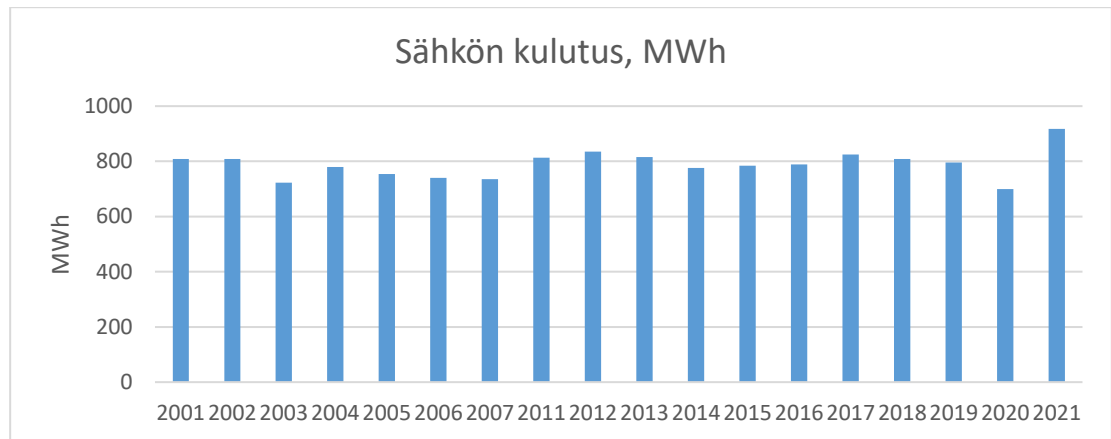
Tarkasteltaessa lämmön kulutuksia vuosilta 2016-2018 on niiden osuus varsin pientä verrattuna muihin vuosiin, varsinkin vuosien 2016 ja 2017. Vuosien 2020-2021 pienempi lämmitysenergiankulutus selittynee pandemian vuoksi asetetuilla rajoituksilla. Tiedossa ei ollut, että uimahallissa olisi ollut käynnissä mitään remonttia vuosien 2016-2018 aikana, tai mitään muutakaan mikä voisi selittää näiden vuosien kulutukset uimahalliportaaliissa. Samoina vuosina sähkön ja veden kulutukset ovat myös olleet kyseiselle uimahallille normaalilla tasolla sekä kävijämäärä linjassa muihin vuosiin.

Vuosien 2016-2018 syötettyjä lämmönkulutuksia selvitettiin hankkeen yhteydessä ja kävi ilmi, että ilmeisesti kulutustietoja syöttäessä on käynyt virhe, eikä kulutustasoa ole tarkastettu tallentamisen jälkeen.

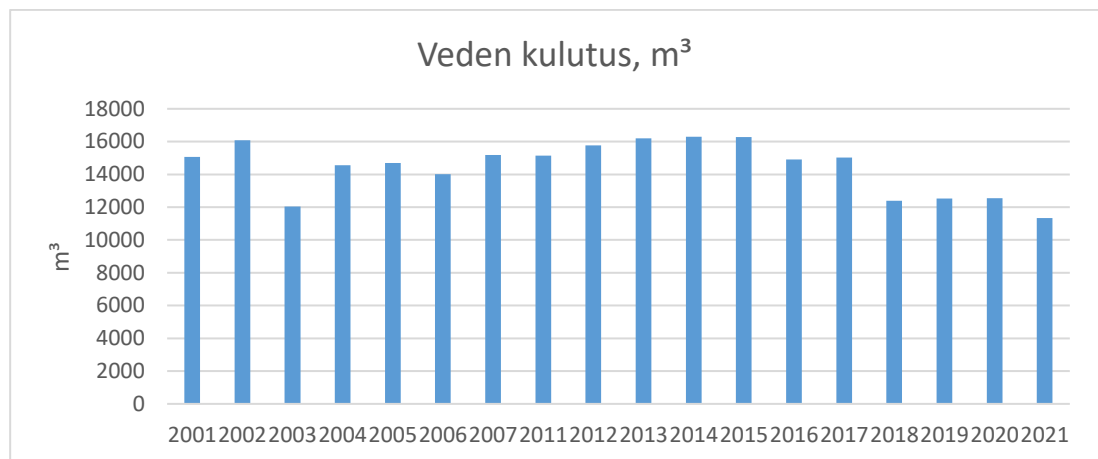

Kuvio 1. Tesoman uimahallin lämmönkulutus vuosilta 2001-2021 Uimahalliportaaliissa

29.12.2022

Kuvio 2. Tesoman uimahallin sähkönkulutus vuosilta 2001-2021 Uimahalliportaalissa

Kuvio 3. Tesoman uimahallin vedenkulutus vuosilta 2001-2021 Uimahalliportaalissa

6.3 Kulutustietojen automaattiseurannan toteutus

Pilotoinnissa oli tarkoituksena toteuttaa Tesoman uimahallin energian- ja vedenkulutustietojen tuonti automaattisesti uimahalliportaaliin. Tässä luvussa on kuvattu polku, kuinka kulutustiedot tuotiin portaaliin.

Uimahalliinportaaliin tuotiin lämmön, sähkön ja veden kulutustiedot automaattisesti tunnitaisoisena kulutustietona. Kulutustietojen tuontia varten tarvitaan valtakirja toimijalta kenen hallinnoima/omistama rakennus on kyseessä. Valtakirjalla valtuutetaan valtuutettava vastaanottamaan sähkön, lämmön sekä veden kulutustiedot valtuuttajan rakennuksen energia- ja vesimittareilta.

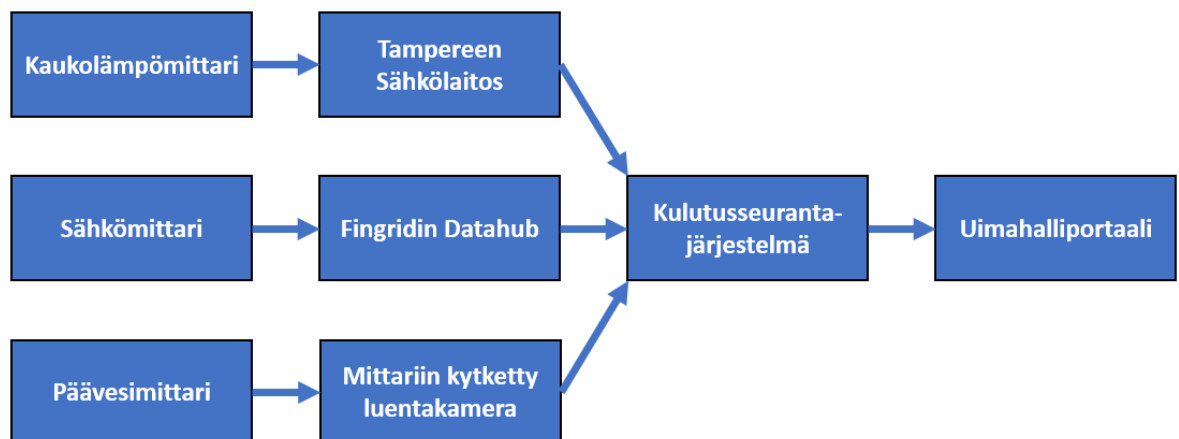
29.12.2022

Lämmön kulutustiedot saadaan alueen energialaitokselta sanomaliikennesiirtona. Tesoman uimahallin osalta tiedot saatiin Tampereen sähkölaitokselta.

Sähkön kulutustiedot saadaan haettua Fingridin, vuonna 2022 käyttöön tulleen, Datahub -järjestelmän kautta. Fingridin järjestelmä toimii valtakunnallisesti, joten Tesoman uimahallin kulutustietojen lisäksi sieltä saataisiin myös muiden uimahallien sähkönkulutustiedot.

Tesoman uimahallin päävesimittariin oli jo ennen hanketta asennettu erillisluentakamera, josta saatiin myös haettua veden kulutustiedot erillisen rajapinnan kautta. Veden kulutustietojen automaattisiirron toteuttaminen päävesimittarilta vaatii ainakin tois-
taiseksi suuressa osassa rakennuksia erillisen laitteen, kuten aiemmin luvussa 5.1.1 sivuttiin asiaa.

Kaavioon 1 on havainnollistettu, kuinka kulutustietojen automaattiseurannan toteutus pilottikohteeseen toteutettiin.

Kaavio 1. Prosessikaavio polusta energia- ja vesimittareilta portaaliin.

7 Yhteenveto

Kehityshankkeen tarkoituksena oli laskea uima- ja jäähalliportaalista löytyvien kohteiden energiankulutukset sekä hiilidioksidipäästöt. Energiankulutustietoja portaaleista löytyi hyvin vaihtelevasti. Osassa kohteita tiedot olivat hyvin ajan tasalla, mutta harmillisen suuressa osassa puutteita löytyi, joka osoittautui haasteeksi kulutustietoja koostessa ja laskiessa. Jotta lasketusta tuloksesta saataisiin luotettavampaa, tulisi portaaleissa olevien kohteiden tietoja lisätä ja/tai päivittää.

Hiilidioksidipäästöt laskettiin käyttäen kaupunkikohtaisia energiamenetelmällä laskettuja kaukolämmön päästökertoimia ja Suomen keskimääräistä sähköntuotannon päästökerrointa (tilastovuosien 2018-2020 keskiarvo). Laskelmassa oletettiin kohteiden lämmitysmuodoksi kaukolämpö, mikäli tarkempaa tietoa ei portaaleista löytynyt taikka sitä ei voitu päätellä syötettyjen kulutustietojen kautta (jäähallien osalta osa kohteista oletettu sähkölämmitteisiksi). Tästä syystä laskelman tulosta voidaan pitää vain suuntaa antavana, sillä tarkempaa laskemista varten tulisi esimerkiksi selvittää jokaisen kohteen lämmitysmuoto. Laskelmien tulokset kuitenkin havainnollistavat hyvin suuruusluokan uima- ja jäähalliportaalien kohteiden energian- ja vedenkulutuksille sekä hiilidioksidipäästöille, tuloksien yhteenveto on esitetty vielä taulukossa 6.

	Lämpö, GWh	Sähkö, GWh	Vesi, m ³
Jäähallit	114	209	730 614
Uimahallit	312	165	2 988 629
Yhteensä	426	374	3 719 243
Yhteenlasketut hiilidioksidipäästöt 88 kt CO ₂			

Taulukko 6. Yhteenveto energian- ja vedenkulutuksista sekä hiilidioksidipäästöistä

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa olevien liittyjien yhteenlaskettu energiankulutus vuodelta 2021 oli 7 133 GWh. Uima- ja jäähalliportaalien kohteiden laskettu energiankulutusarvio on tästä noin 11%, jota voidaan pitää aika merkittävänä osuutena. On kuitenkin otettava huomioon, että KETS:iin ei ole liittynyt kaikki Suomen kunnat, joten todellisuudessa prosenttiosuus on jonkin verran pienempi verrattuna siihen, mikäli kaikki Suomen kunnat olisivat liittyneet kyseiseen energiatehokkuussopimukseen. Huomioitavaa on myös se seikka, että kuntaliittäjät eivät pääsääntöisesti raportoi KETS:iin kaupungin asuinrakennuksien energiankulutuksia.

29.12.2022

Kartoituksessa sekä uimahalleihin tehtyihin energiakatselmuksiin ehdotetuiksi säästötoimenpiteiksi nousivat esiin tyypillisiksi energiatehokkuutta parantaviksi toimenpiteiksi muun muassa hallien erilaiset käyttötekniset toimenpiteet sekä lämmöntalteenottojärjestelmät. Energiankulutuksien seurannan näkökulmasta uimahalliportaalia voidaan pitää myös yhtenä keinona. Kulutustietojen tulisi olla ajan tasalla kaikkien kohteiden osalta sekä vuositasolla toteutettua seurantaa tarkempina arvoina, jotta portaalista saataisiin sen potentiaali kunnolla irti.

Lisäksi hankkeessa pilotoitiin energiankulutustietojen automaattista luentaa Tesoman uimahallin osalta uimahalliportaaliin sekä havainnollistettiin samalle kohteelle energiansäästö, mikäli sinne asennettaisiin jäteveden lämmöntalteenottojärjestelmä. Energiansäästöä havainnollistettaessa käytettiin vuoden 2019 kävijämäärää ja arvioitiin sen perusteella paljonko lämmintä käyttövettä he ovat vuoden aikana käyttäneet peseytyessään uimahallissa. Tästä jäteveden määrästä saatiin taulukkoa avuksi käyttäen arvioitua energiansäästön olevan lämmityksen osalta noin 50MWh/a, joka tekisi vuosittaisissa lämmityskustannuksissa noin 3000€ (alv 0%), kaukolämmön hinnan ollessa noin 60 €/MWh (alv 0%).

Tesoman uimahallin energiankulutustietojen automatisointi suoraan uimahalliportaaliin onnistui kehityshankkeessa. Kyseistä mallia olisi helppo laajentaa muihinkin kohteisiin, kunhan lähtötiedot ovat kunnossa eli esimerkiksi tarvittavat valtakirjat oikeilta henkilöiltä sekä kartoitettua kohteiden päävesimittarien tilanne oikeanlaisen veden etäluentatyyppin valitsemiseksi.

7.1 Kehitysideat

Uima- ja jäähalliportaaleihin syötetyt luvut ovat nykyisellään osin puutteellisia ja virheellisiä, joka heikentää niiden vertailtavuutta valtakunnallisesti sekä vaikeuttaa yksittäisten kohteiden energian ja vedenkulutuksen seurantaa ja tätä kautta myös hiilidioksidipäästöjen laskentaa.

Ratkaisuksi tähän ongelmaan energian- ja veden kulutuksien etäluenta tukisi ajatusta luotettavasta ja vapaasta tietolähteestä portaaleissa sekä samalla vähentäisi työmäärää mikä kuluu mittarien lukemiseen sekä tietojen syöttämiseen portaaleihin. Kulutustietojen saaminen etäluennan avulla portaaleihin edellyttää kohteiden mittarointien selvittämistä sekä päättämistä mitkä mittarit kohteesta haluttaisiin etäluentaan. Samalla kertaa olisi myös järkevää selvittää kohteiden portaaleista puuttuvat tiedot (kuten muun muassa lämmitysmuoto, pinta-ala ja rakennustilavuus) ja päivittää nämä sinne.

29.12.2022

Raportin liitteistä 1 ja 2 voidaan nähdä missä kohteissa on suurimmat puutteet energian ja veden kulutus- sekä kohdetiedoissa. Varsinkin jäähalliportaalin kohteiden tiedoissa olisi parantamisen varaa tarkempien energian ja vedenkulutuksien tarkasteluun.

Tuntitasoisesta kulutustiedosta, jossa kulutustiedot päivittyvät automaattisesti järjestelmään, saadaan esimerkiksi tietoa mahdollisten toteutettujen energiankäytön tehostamistoimenpiteiden vaikutuksista energiankulutuksiin nopeammin kuin vuositasolla kirjattavista kulutustiedoista. Tuntitasoisesta kulutustiedosta saadaan myös hyödyllistä tietoa energian ja vedenkäytön jakaantumisesta sekä ajallisista vaihteluista.

Ajantasaisten ja oikeiden tietojen perusteella saataisiin lasketuksi myös tarkemmin uima- ja jäähalliportaalien hiilidioksidipäästöt sekä voitaisiin selvittää myös mahdollisuutta hiilidioksidipäästöjen automaattiseen laskentaan järjestelmän avulla.

29.12.2022

Lähdeviitteet

Ecowec Oy. N.d. Ecowec R10 HST kylpylavaihdin. Verkkosivu. <https://www.ecowec.com/ecowec-r10-hst-kylpylavaihdin/>

Ecowec Oy. N.d. Uimahallit ja kylpylät. Uintikeskus Vesiveijari Kokkola. Verkkosivu. <https://www.ecowec.com/uimahallit-ja-kylpylat/uintikeskus-vesiveijari-kokkola/>

Energiatehokkuussopimukset. N.d. Energiatehokkuussopimukset 2017-2025. Verkkosivu. <https://energiatehokkuussopimukset2017-2025.fi>

Hemmilä, K & Laitinen, A. 2017. Tavoitteena nollaenergiiliikuntarakennukset. Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy. <https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/technology/2018/T320.pdf>

Laaja työryhmä. 2021. Missä mennään kuntien ilmasto ja luontotyössä. Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/missa-mennaan-kuntien-ilmasto-ja-luontotyossa/>

Laaja työryhmä. 2020. Vähähiilinen rakennusteollisuus. Osa 4. Rakennusteollisuuden ja rakennetun ympäristön vähähiilisyyden tiekartta 2020-2035-2050. Gaia Consulting Oy. https://www.rt.fi/globalassets/ymparisto-ja-energia/vahahiilisyys_uudet/rt_4.-raportti_vahahiilisyiden-tiekartta_lopullinen-versio_clean.pdf

Motiva. 2022. Katselmuksissa havaitut säästömahdollisuudet. Uimahallit. Verkkosivu. https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiakatselmustoiminta/tem_n_tukemat_energiakatselmukset/katselmuksissa_havaitut_saastomahdollisuudet/uimahallit

Motiva. 2022. Tilastotietoa katselmuksista. Ominaiskulutukset palvelusektorilla. Verkkosivu. https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiakatselmustoiminta/tem_n_tukemat_energiakatselmukset/tilastotietoa_katselmuksista/ominaiskulutukset_palvelusektorilla

Opetus- ja kulttuuriministeriö & Sport Venue. N.d. Jäähalliportaali. Verkkosivu. <https://jaahalliportaali.fi/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö & Sport Venue. N.d. Uimahalliportaali. Verkkosivu. <https://uimahalliportaali.fi/>

SYKE. 2022. Ennakkotieto: Kuntien ilmastopäästöt laskivat 3,1 prosenttia vuonna 2021. Verkkosivu. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ennakkotieto_Kuntien_ilmastopaastot_lask\(64261\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Ennakkotieto_Kuntien_ilmastopaastot_lask(64261))

FI/Ajankohtaista/Ennakkotieto_Kuntien_ilmastopaastot_lask(64261)

29.12.2022

Tilastokeskus. 2022. Energian kokonaiskulutus kasvoi 6% vuonna 2021, mutta fossiilisen energian kulutus laski. Verkkosivu. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl1p3puxx03j90cum3pwy2k5>

Tilastokeskus. 2022. Kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2021 pienessä nousussa. Verkkosivu. <https://stat.fi/julkaisu/cktlf0i203azm0a519to5exzc>

Urheiluhallit Oy. N.d. Yritysesittely. Ympäristö. Verkkosivu. <https://www.urheiluhallit.fi/fi/etusivu/yritysesittely-alapalkki/ymparisto.html>

Ympäristöministeriö. N.d. Rakentaminen ja maankäyttö. Rakennusten energiatehokkuus. Verkkosivu. <https://ym.fi/rakennusten-energiatehokkuus>

29.12.2022

Liitteet

LIITE 1. Jäähallit, energiankulutukset ja kulutusarviot

LIITE 2. Uimahallit, energiankulutukset ja kulutusarviot

Jäähallit, joista löytyi joltain vuodelta energian- ja veden kulutustiedot, oletetaan lämpeävän kaukolämmöllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m³
Haapaveden jäähalli	2019	127,00	311,00	1200,00
Imatran jäähalli	2019	493,00	412,00	981,00
Impivaaran jäähalli	2019	383,00	1712,00	6759,00
Isku Areena (Lahden jäähalli)	2019	924,97	1882,39	6050,00
Järvenpään jäähalli ja harjoitusjäähalli	2019	741,00	1489,29	3882,50
Kangasalan jäähalli	2019	45,70	1399,07	2470,00
Kauniaisten jäähalli	2019	794,00	1185,00	4224,00
Kisakallion urheiluopiston jäähalli	2019	449,00	1099,00	2803,00
Kiuruveden jäähalli	2019	352,00	433,00	967,00
Kokonniemen jäähalli ja Nuorisojäähalli	2019	1193,00	1276,00	3022,00
Kuortaneen jäähalli	2019	65,00	724,70	1537,00
Kuusamon jäähalli	2019	324,00	747,00	1606,00
Laitilan jäähalli Jääkukko	2019	758,00	556,00	2031,00
Myyrmaen jäähalli 1 ja jäähalli 2	2019	1837,00	4602,00	11013,00
Oulaisten jäähalli	2019	420,00	369,00	1230,00
Riihimäen Jäähallit ja Riihimäen kilpajäähalli	2019	343,61	1679,70	3514,55
Sastamalan jäähalli	2019	218,00	420,00	1226,00
SOL Areena	2019	1070,00	1752,00	7464,00
Tuplajäät	2019	630,25	1358,99	5971,00
Tuplajäät Oy Lippumäki	2019	193,29	688,34	2017,00
Uudenkaupungin jäähalli	2019	248,00	734,00	1930,00
Vaasan Sähkö Areena ja harjoitushalli	2019	1558,00	2796,00	8500,00
Varissuon jäähalli	2019	182,00	1921,00	4660,00
Warrior Areena	2019	736,57	1265,50	5512,00
Hervannan jäähalli	2018	283,00	1873,00	2636,00
Keuruun jäähalli	2018	179,00	546,00	850,00
Klaukkalan harjoitusjäähalli	2018	209,00	450,00	2041,00
Klaukkalan jäähalli	2018	405,00	734,00	2318,00
Kuopion jäähalli	2018	931,21	1363,06	6187,00
Kupittaa jäähalli	2018	1895,00	2404,00	8831,00
Nivalan jäähalli	2018	243,00	621,00	2600,00
Pieksämäen jäähalli	2018	267,00	498,00	1600,00
Tanhuvaaran jäähalli Monrepos Areena	2018	635,00	711,00	638,00
Tesoman jäähalli 1 ja jäähalli 2	2018	946,00	1367,00	5944,00
Turkuhalli	2018	2247,00	2335,00	7443,00
Ylivieskan jäähalli	2018	197,00	215,53	1850,00
Alavus Areena	2017	503,00	567,00	717,00
Hakametsän jäähallit 1, 2 ja 3	2017	3881,00	3659,00	32563,00
Hannulanmäen jäähalli	2017	442,18	529,60	2900,00
Heinolan jäähalli	2017	936,19	831,12	2287,00
Hollolan jäähalli	2017	263,00	674,00	1747,00
Kalajoen jäähalli	2017	737,00	497,00	2720,00
Kisapuiston jäähalli ja harjoitusjäähalli	2017	1200,00	916,79	6000,00

Lieksan jäähalli	2017	168,10	266,57	682,00
Lempäälän jäähalli	2017	1045,00	332,20	4743,00
Lohjan jäähalli	2017	213,00	1081,00	2607,00
Pajulahden jäähalli	2017	237,00	702,00	3390,00
Sentteri Decens ja Sentteri Radiokulma ja Raitasport	2017	256,00	2069,00	6040,00
Tikkakosken jäähalli	2017	271,44	379,38	1925,00
Lapuan jäähalli	2017	219,00	451,00	1570,00
Nurmeksen Jäähalli	2017	165,70	394,97	625,00
Jämsänkosken jäähalli	2016	31,00	237,00	675,00
Kajaanin kilpajäähalli ja harjoitusjäähalli	2016	151,00	1327,00	6536,00
Karstula Areena	2016	75,00	404,00	847,00
Kämärin jäähalli ja harjoitushalli	2016	0,20	643,49	3195,00
Monitoimihallin jäähalli	2016	416,00	530,00	1520,00
Vierumäen jäähalli	2016	1344,00	2249,00	5947,00
Hämeenlinnan jääliikuntakeskus Hakio	2016	889,00	1047,00	3529,00
Hämeenkyrön jäähalli	2015	105,00	332,00	1864,00
Jyväskylän harjoitusjäähalli	2015	171,00	2209,00	7886,00
Jyväskylän kilpajäähalli	2015	1159,00	1795,00	8338,00
Kalevankankaan jäähalli ja harjoitusjäähalli	2015	1518,00	1788,00	5865,00
Kempelehallin jäähalli	2015	560,00	820,00	4080,00
Leppävirran jäähalli	2015	356,00	820,00	1404,00
Metro Areena ja Tapiolan harjoitusjäähalli	2015	2500,00	2200,00	9800,00
Myllypuron jäähalli	2015	485,00	1017,20	5000,00
Pellon jäähalli	2015	216,00	200,00	480,00
Ylöjärven jäähalli	2015	50,00	1313,00	5717,00
Äijänsuon Areena	2015	1155,00	2156,00	10200,00
Äijänsuon harjoitusjäähalli	2015	387,00	288,00	1800,00
Raisio jäähalli 1 ja jäähalli 2	2015	730,00	460,00	3520,00
Icecat Arena	2015	310,00	930,00	2600,00
Pedersören jäähalli	2015	162,58	641,78	1560,00
Kemijärven jäähalli	2015	324,00	450,00	708,00
Helsingin jäähalli ja harjoitusjäähalli	2014	4557,00	3762,00	16000,00
Kittilän Agnico Eagle jäähalli	2014	198,00	581,00	911,00
Kokkolan jäähalli ja Best-Hall Areena	2014	941,00	937,00	3790,00
Lapinlahden jäähalli	2014	750,00	420,00	800,00
Piispalan jäähalli	2014	620,00	887,00	1394,00
Säkylän jäähalli	2014	103,00	612,00	1250,00
Hartwall Arena	2013	3881,00	5647,00	22594,00
Hyvinkään jäähalli ja harjoitusjäähalli	2013	1267,00	1498,00	4362,00
Jäähalli Astora Areena / Patajunnuareena	2013	524,00	896,00	2462,00
Keravan jäähalli ja harjoitusjäähalli	2013	15,00	1318,00	3790,00
Kokemäen jäähalli	2013	290,00	493,00	4824,00
Kotkan kilpajäähalli ja harjoitusjäähalli	2013	1015,00	1826,00	6135,00
Kuusamon jäähalli, Vanha halli	2013	139,00	383,00	1150,00
Mehtimäen kilpajäähalli	2013	2123,00	3445,00	8202,00
Nokian kilpajäähalli ja Nokian jäähalli, harjoitushalli	2013	531,00	720,00	2825,00
Paraisten jäähalli	2013	330,00	316,00	550,00
Seinäjoen jäähalli ja Jääurheilukeskuksen harjoitusjäähalli	2013	269,00	532,00	2400,00
Utajärven jäähalli	2013	54,00	142,00	1346,00
Vuosaaren jäähalli	2013	820,00	1243,00	4725,00

Hämeenlinnan jäähallit Ritari-areena ja Metritiski-areena	2013	2319,00	4743,00	9457,00
Panelian jäähalli	2013	60,00	574,00	1500,00
Salon jäähalli ja Salon Jääliikuntahalli Oy	2013	250,00	500,70	740,00
Someron jäähalli	2013	199,00	438,00	700,00
Paloheinän jäähalli	2011	442,20	1329,58	6705,00

Jäähallit, joista löytyi joltain vuodelta energian- ja veden kulutustiedot, oletetaan lämpeävän sähköllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m³
Aktia jäähalli	2019		663,00	2954,00
Hyrylän jäähalli	2019		556,81	2176,00
Muhoksen jäähalli	2019		591,00	1228,00
Mäntsälän jäähalli	2019		564,95	1367,00
Oriveden jäähalli	2019		540,79	857,00
Pietarsaaren jäähalli	2019		670,10	2020,00
Kellokosken jäähalli	2018		960,00	970,00
Loimijokilaakson jäähalli	2018		530,00	1500,00
Parkanon jäähalli	2018		373,00	788,00
SuurSavohalli Rantasalmi	2018		462,14	827,00
Uudenkaarlepyyn jäähalli	2018		309,00	900,00
Limingan jäähalli	2017		1170,06	3080,00
Talvisalon jäähalli ja harjoitusjäähalli	2017		598,73	1515,00
Pirkkalan jäähalli	2017		640,64	2400,00
Ainiovaaran jäähalli	2016		417,00	1673,00
Timatec Areena	2016		543,00	2221,00
Virtain jäähalli	2016		480,53	762,00
Enon jäähalli	2015		142,02	1000,00
Eurajoen jäähalli	2015		661,00	1829,00
Haapajärven jäähalli	2015		490,00	9300,00
Harjavallan jäähalli	2015		429,00	1200,00
Inkeröisten jäähalli	2015		691,00	1600,00
Mehtimäen harjoitusjäähalli	2015		3653,00	9033,00
Ruoveden jäähalli	2015		280,00	780,00
Suonenjoen jäähalli	2015		600,00	700,00
Urjalan jäähalli	2015		484,00	850,00
Vuokatin jäähalli	2015		485,00	1539,00
Sodankylän jäähalli	2015		300,00	800,00
Iisalmen jäähalli	2015		449,81	1258,00
Mustikkavuoren jäähalli	2015		389,00	842,00
Outokumpuhalli	2015		422,00	842,00
Pyhäjoen jäähalli	2015		326,00	900,00
Teerijärven jäähalli	2015		191,17	505,00
Tiileri-Areena	2015		534,00	1600,00
Ivalon jäähalli	2013		89,00	831,00
Jämsän jäähalli	2013		500,00	3000,00
Jääliahalli	2013		742,00	2980,00
Kangasniemen jäähalli	2013		500,00	200,00
Loviisan jäähalli	2013		240,00	1250,00
Kauhavan jäähalli	2013		524,64	1400,00

Jäähallit, joiden energian- ja vedenkulutustiedot on laskettu ominaiskulutuksien perusteella, oletaan lämpeävän kaukolämmöllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m³
Nokia Areena		5320,25	9331,44	31098,56
Ilmatar Areena/Matinkylän jääurheilukeskus		1609,88	2823,65	9410,28
Matinkylän harjoitusjäähalli		654,26	1147,55	3824,38
UK Areena		601,82	1055,56	3517,84
Forssan jäähalli		506,69	888,71	2961,77
Jouppilanvuoren jäähalli		443,35	777,62	2591,55
Kankaanpään jäähalli		405,35	710,97	2369,41
Espoonlahden jäähalli		377,48	662,09	2206,52
Paimion jäähalli		316,68	555,44	1851,10
Laaksoalahden harjoitusjäähalli		314,15	551,00	1836,30
Paltamon jäähalli / Pertinhalli		313,13	549,22	1830,37
Talosseke Areena		310,35	544,33	1814,08
Sonkajärven jäähalli		303,00	531,45	1771,14
Espoonlahden harjoitusjäähalli		278,68	488,79	1628,97
Forssan harjoitusjäähalli		267,91	469,90	1566,03
Luumäen jäähalli		267,53	469,24	1563,81
Lippumäen jäähalli		255,37	447,91	1492,73
Holiday Club Arena		205,72	360,82	1202,48

Jäähallit, joissa jouduttu laskemaan ominaiskulutusta käyttäen joku/jotkin kulutuslajit, oletetaan lämpeävän kaukolämmöllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m³
Tikkurilan jäähalli 1 ja jäähalli 2	2019	4243,00	2529,00	5272,69
Närpiön jäähalli Hallis	2019	382,80	378,63	2237,62
Mäntän Jäähallareena	2018	1258,00	784,00	3243,14
Kuhmon jäähalli	2018	352,28	76,53	2059,17
Jäähalli Wareena	2017	651,20	983,13	3343,00
Haminan jäähalli	2017	414,85	532,34	2424,95
Kruunupyyn jäähalli	2016	252,59	523,13	1476,44
Ranuan jäähalli	2016	310,09	208,00	1812,60
Asikkalan jäähalli	2015	316,68	530,00	1851,10
Haukiputaan jäähalli	2015	369,38	600,00	2159,13
Järviseudun Jäähalli	2015	292,61	377,00	1710,42
Kiteen jäähalli	2015	329,35	480,00	1925,15
Kolarin jäähalli	2015	336,95	210,00	1969,58
Posion jäähalli	2015	253,35	266,00	1480,88

Jäähallit, joiden energian- ja vedenkulutustiedot on arvioitu käyttäen jäähallien kulutustiedoista laskettua keskiarvoa, oletetaan lämpeävän kaukolämmöllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m³
Lappi Areena	2016	555,03	2551,00	3316,04
Oulun jäähalli ja Raksilan harjoitusjäähalli	2015	555,03	934,42	10486,00
Oulunkylän jäähalli / Harjoitusjäähalli	2015	555,03	934,42	2799,00

Pirkkolan liikuntapuiston jäähalli 1 ja jäähalli 2	2015	555,03	1395,00	3316,04
Esbecon Areena / Jäähalli ja Osuuspankki-halli / Jäähalli	2014	555,03	860,32	3316,04
Sallan jäähalli	2014	555,03	45,00	3316,04
Raahen jäähalli	2013	607,00	934,42	3316,04
Aurinkoareena		555,03	934,42	3316,04
Hernesaaren jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Huittisten jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Idrottsparkens ishall		555,03	934,42	3316,04
Iitin jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Isomäki Areena		555,03	934,42	3316,04
Kaarelan jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Kaarinan jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Konalan jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Kontiohalli		555,03	934,42	3316,04
Kouvolan jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Kuparivuori-halli		555,03	934,42	3316,04
Kuusankosken jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Lempäälän harjoitusjäähalli		555,03	934,42	3316,04
Liikuntakeskus Buugin jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Linnanmaan jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Luvian jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Längelmäki-halli		555,03	934,42	3316,04
Maalahden jäähalli Targahallen		555,03	934,42	3316,04
Malmin jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Merikarvian jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Oulunsalon jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Polvijärven urheilijoiden jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Porin harjoitusjäähalli		555,03	934,42	3316,04
Saarijärven jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Salmisaaren jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Savitaipale Areena		555,03	934,42	3316,04
Sipoon jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Suolahden jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Suomussalmen jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Timber-halli Kurikka		555,03	934,42	3316,04
Tuki-Areena		555,03	934,42	3316,04
Tulikivi Areena		555,03	934,42	3316,04
Valkealan jäähalli		555,03	934,42	3316,04
Varuboden Areena		555,03	934,42	3316,04

Uimahallit, joista löytyi joltain vuodelta energian- ja veden kulutustiedot

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m³
Vihdin uimahalli	2019	741,00	138,00	6658,00
Kemin uimahalli	2019	2791,45	987,19	8671,10
Lapuan uimahalli	2019	1247,00	1066,00	7101,00
Mäntän uimahalli	2019	655,19	441,70	9059,00
Petrelituksen uimahalli	2019	865,10	271,00	9548,50
Vaajakosken uimahalli Wellamo	2019	736,00	770,00	12723,00
Alavuden uimahalli	2019	932,00	687,00	11667,00
Järvenpään uimahalli	2019	1875,60	1096,96	25452,00
Vesiliikuntakeskus AaltoAlvari	2019	5977,00	2616,00	43339,00
Urheiluhallit Malmi (Malmin uimahalli)	2019	1994,00	1183,00	33328,00
Vaasan uimahalli	2019	3009,00	1645,00	33862,00
Impivaaran uimahalli	2019	3437,60	3012,50	64887,00
Tampereen uintikeskus ja maauimala	2019	3723,00	3010,00	74530,00
Keuruun uimahalli	2019	1075,00	605,00	7445,00
Urheiluhallit Kallio (Helsinginkadun Urheilutalo)	2019	2479,00	2022,00	24015,00
Hervannan uimahalli	2019	1275,60	1571,80	5172,00
Varkauden uimahalli Ilopiara	2019	1423,00	655,18	12277,00
Tesoman uimahalli	2019	1854,50	795,30	12524,31
Kempeleen uimahalli Zimmari	2019	1579,00	1005,00	13923,00
Tikkurilan uimahalli	2019	2290,30	443,17	20952,00
Kuntokeidas Vesipekka	2019	1856,00	1130,00	19429,00
Myyrämäen uimahalli	2019	2697,00	1489,11	24602,00
Seinäjoen uimahalli	2019	2614,00	1592,00	22102,00
Kirkkonummen uimahalli	2019	1610,00	780,00	19236,00
Porin keskustan uimahalli	2019	3041,00	1458,00	32301,00
Hyvinkään Sveitsin uimala	2019	2666,67	1096,72	25926,88
Porvoon uimahalli	2019	2817,00	1169,00	41881,00
Tuusulan uimahalli	2019	2794,00	1215,20	33336,00
Pyynikin uimahalli	2019	1164,70	936,40	15610,18
Riihimäen uimahalli	2019	3500,70	1064,48	34958,71
Urheiluhallit Mäkelänrinne (Mäkelänrinteen Uintikeskus)	2019	5431,00	2872,00	62476,00
Urheiluhallit Vuosaari (Vuosaaren Urheilutalo)	2019	3881,00	2620,00	53917,00
Virkistysuimala Neidonkeidas	2019	2199,00	1217,00	75803,00
Teuvan uimahalli	2019	512,34	140,00	751,00
Oriveden uimahalli	2019	557,00	264,00	3989,00
Saarijärven uimahalli	2019	788,00	475,00	7400,00
Kuhmon uimahalli	2019	166,00	200,50	3010,00
Urheiluhallit Siltamäki (Siltamäen uimahalli)	2019	311,00	238,00	5637,00
Meri-Porin uimahalli	2019	1112,00	353,00	5510,00
Urheiluhallit Kontula (Kontulan uimahalli)	2019	199,00	408,00	8918,00
Kiuruveden uimahalli	2019	780,00	364,00	4435,00
Vesiliikuntakeskus Sampola	2019	759,78	594,72	6489,00
Martinlaakson uimahalli	2019	938,00	405,78	8324,00
Tervakosken uimahalli	2019	476,37	337,31	7491,00

Uimahalli Lähde	2019	1680,00	653,00	9853,00
Vuokatin uimahalli	2019	881,04	458,79	6335,00
Someron uimahalli Loiske	2019	1675,00	263,00	8130,00
Saksalan uimahalli	2019	957,00	360,00	9586,00
Ulvilan uimahalli	2019	935,50	677,00	11272,00
Pietarsaaren Uimahalli	2019	2373,00	1162,77	14587,00
Tammisaaren uimahalli	2019	1382,00	424,15	15791,00
Iisalmen uimahalli	2019	1283,00	821,98	15805,00
Rauman uimahalli	2019	2677,00	1298,00	20726,00
Hollolan uimahalli	2019	1606,00	765,00	23724,00
Vesiliikuntakeskus Kaukavesi	2019	2846,90	1138,00	30728,00
Uintikeskus VesiVeijari	2019	3560,00	1816,00	31460,00
Korson uimahalli	2018	960,00	275,30	2060,00
Loimaan uimahalli Vesihovi	2018	1153,00	519,50	7132,00
Jämsän uimahalli Koskikara	2018	1140,00	412,00	7575,00
Uudenkaupungin uimahalli	2018	912,00	729,00	8958,00
Ylivieskan Liikuntakeskuksen uimahalli	2018	2792,00	981,00	9000,00
Heinolan uimahalli	2018	1245,00	448,00	9264,00
Hakunilan uimahalli	2018	2125,60	1127,50	13325,40
Nivalan uimahalli Uikko	2018	1558,00	738,00	14152,00
Nokian uimahalli	2018	1822,00	891,00	15900,00
Lippumäen uimahalli	2018	1039,00	2163,00	19036,00
Raatin uimahalli	2018	2595,70	1454,40	20136,00
Haukiputaan uimahalli Vesi-Jatuli	2018	2774,10	1210,00	21819,00
Oulun uimahalli	2018	4731,00	2334,00	57683,00
Isonkyrön uimahalli	2017	415,00	175,00	2520,00
Urheiluhallit Töölö (Töölön Urheilutalo)	2017	1567,00	727,00	16281,00
Virkistysuimala Puikkari	2017	1291,00	557,00	5384,00
Haapaveden uimahalli	2017	228,00	344,00	6130,00
Rantakylän uimahalli	2017	595,00	447,00	6355,00
KitinVaparin uimahalli	2017	1357,00	831,00	6542,00
Elimäen/Korian uimahalli	2017	760,00	182,00	6943,00
Huittisten uimahalli	2017	807,00	553,00	7545,00
Kiteen uimahalli VesPeli	2017	1116,77	564,57	7917,79
Outokummun uimahalli	2017	1533,00	796,00	8106,00
Jakomäen uimahalli	2017	738,00	289,00	8915,00
Pieksämäen uimahalli	2017	1154,00	593,00	8999,00
Kankaanpään uimahalli	2017	2608,00	799,00	10672,00
Alajärven uimahalli	2017	1800,00	654,00	11569,00
Kurikan uimahalli Molskis	2017	1009,00	559,00	12002,00
Kemijärven uimahalli Poukama	2017	1793,00	748,00	12283,00
Virkistysuimala Virkku	2017	1585,00	766,00	12695,00
Virkistysuimala Vesikko	2017	2036,00	1028,00	18478,00
Linnoituksen uimahalli	2017	1503,45	775,16	19073,00
Salon uimahalli	2017	1890,00	1090,00	23565,00
Viihdeuimala Vesihelmi	2017	1595,00	1754,00	24888,00
Rajamäen uimahalli	2017	2795,00	1434,00	29852,00
Kaarinan uimahalli	2017	2028,00	561,00	33170,00
Itäkeskuksen uimahalli	2017	2811,00	2738,00	38983,00
Naisvuoren uimahalli	2016	2084,00	13,00	3417,00

Lieksan uimahalli	2016	985,00	213,00	4032,00
Uimahalli Simmari	2016	1159,00	527,00	5346,00
Ilmajoen uimahalli	2016	837,00	426,00	6512,00
Imatran uimahalli	2016	1749,00	1415,00	11645,00
Uimahalli PikkuSaimaa	2016	967,00	480,00	12553,00
Tornion uimahalli-kylpylä	2016	1130,00	1010,00	12863,00
Viihdeuimala Rantakeidas	2016	2026,00	1013,00	15170,00
Kangasalan uimahalli Kuohu	2016	1871,00	1115,00	25523,00
Pyhäjärven uimahalli	2015	495,00	269,00	2186,00
Laihian uimahalli	2015	354,00	199,00	4283,00
Kauniaisten uimahalli	2015	916,00	443,00	9659,00
Valkeakosken uimahalli	2015	1405,00	489,00	15556,00
Rovaniemen uimahalli	2015	1142,00	1023,00	17191,00
Kuusamon uimahalli	2014	952,00	691,00	6554,00
Yrjönkadun uimahalli	2014	1204,00	661,00	12462,00
Keravan uimahalli	2014	1504,00	546,00	17249,00
Kotkan uimala Katariina	2014	2231,00	1210,00	31409,00
Jalasjärven uimahalli	2013	313,00	125,00	2139,00
Kärkölän uimahalli	2013	573,00	279,00	3987,00
Äänekosken uimahalli VesiVelho	2013	1297,00	642,00	9221,00
Karhulan uimahalli	2013	1198,00	868,00	10058,00
Nastolan uimahalli	2012	601,00	329,00	6186,00
Keski-Espoon uimahalli	2012	2721,00	2011,00	28837,00
Vetelin uimahalli	2011	710,00	250,00	3447,00
Ylöjärven urheilutalon uimahalli	2011	965,00	1101,00	7133,00
Laitilan uimahalli	2010	661,00	161,00	1350,00
Haagan uimahalli	2010	146,00	43,00	2520,00
Lammin uimahalli	2010	1300,00	514,00	4300,00
Muhoksen uimahalli	2010	670,00	234,00	4325,00
Orimattilan uimahalli	2010	887,00	538,00	5223,00
Inkeröisten uimahalli	2010	641,00	510,00	5993,00
Muuramen uimahalli	2010	2037,00	803,00	8453,00
Hämeenlinnan uimahalli	2010	3100,00	1466,00	13770,00
Urheilupuiston uimahalli	2010	1866,00	507,00	14347,00
Mariebad	2010	1606,00	1243,00	15000,00
Kuusankosken uimahalli	2010	2357,00	1146,00	15674,00
Leppävaaran uimahalli	2010	2346,00	973,00	18965,00
Espoonlahden uimahalli	2010	3293,00	2489,00	25133,00
Pirkkolan liikuntapuiston uimahalli	2010	4854,00	3738,00	32146,00
Ruissalon uimahalli	2009	755,00	329,00	2892,00
Suolahden uimahalli	2009	561,00	210,00	3626,00
Piispalan uimahalli	2009	600,00	280,00	4800,00
Euran uimahalli	2009	1283,00	517,00	5968,00
Lauritsalan uimahalli	2009	1347,00	418,00	13858,00
Lappeenrannan uimahalli	2009	1797,00	163,00	16046,00
Kivimaan uimahalli	2009	875,00	731,00	17142,00
Raision uintikeskus Ulpukka	2009	2090,00	1511,00	29950,00

Uimahallit, joiden energian- ja vedenkulutustiedot on laskettu ominaiskulutuksien perusteella, oletetaan lämpeävän kaukolämmöllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m3
Godbyn uimahalli		2022,04	983,30	17763,02
Huovrinteen uimahalli		2162,58	1051,63	18997,55
Ilomantsin uimahalli		454,96	221,24	3996,68
Ivalon uimahalli		353,86	172,08	3108,53
Kristiinankaupungin uimahalli		1350,73	656,84	11865,70
Kuntotalon uimahalli		328,58	159,79	2886,49
Lauttasaaren uimahalli		417,05	202,80	3663,62
Närpiön uimahalli		2695,89	1310,98	23682,55
Pajulahden uimahalli		525,73	255,66	4618,39
Tanhuvaara Sport Spa		1425,54	693,22	12522,93
Tarvasjoen uimahalli		707,72	344,15	6217,06
Vierumäen uimahalli		1481,15	720,26	13011,42
Vekaranjärven varuskunnan uimahalli		3717,53	1807,79	32657,32
Harjavallan uimahalli		3264,59	1587,53	28678,40
Nakkilan uimahalli		631,89	307,28	5550,95
Kuntolaakson uimahalli		4587,01	2230,61	40295,42
Matinkylän uimahalli		3592,67	1747,07	31560,45

Uimahallit, joiden energian- ja vedenkulutustiedot on arvioitu käyttäen uimahallien kulutustiedoista laskettua keskiarvoa, oletetaan lämpeävän kaukolämmöllä

Nimi	Vuosi	Lämpö, MWh	Sähkö, MWh	Vesi, m3
Lintharjun Liikuntakeskus	2021	1974,00	668,00	13136,00
Padasjoen uimahalli Jokihelmi	2009	1638,38	295,00	2047,00
Keikyän uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Vapaa-aikakeskus Rysän uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Epitihian uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Invalidisäätiö Orton / Uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Mynämäen uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Kuntoutuskeskuksen uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Leivonmäen uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Lylyn Pisara		1638,38	882,26	15955,11
Norrvallan uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Olarin uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Lehtimäen erityiskansanopiston uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Sysmän palvelutalon uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Taivalkosken uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Turun uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Toimintakeskus Suvanto		1638,38	882,26	15955,11
Punkalaitumen uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Uimahalli Heikinhalli		1638,38	882,26	15955,11
Utsjoen uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Upinniemen uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Sodankylän Siilashalli/uimahalli		1638,38	882,26	15955,11

Hotelli Leikarin uima-allasosasto		1638,38	882,26	15955,11
Heikinhallin uimahalli/Kainuun prikaati		1638,38	882,26	15955,11
Rautalammin uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Anttolanhovin allasosasto		1638,38	882,26	15955,11
Kilon Sporttaamo / Uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Liperin uimahalli Liprakka		1638,38	882,26	15955,11
Heikinhallin uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Haapajärven uimahalli		1638,38	882,26	15955,11
Malax Simhall		1638,38	882,26	15955,11